

**Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné organizace
Moravská zemská knihovna v Brně na léta 2024–2028**

červenec 2023

1.2 Základní identifikační údaje koncepce VO	
1. Název dokumentu:	Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné organizace Moravská zemská knihovna v Brně na léta 2024–2028
2. Plný název a adresa VO:	Moravská zemská knihovna v Brně, Kounicova 65a, 601 87 Brno
3. Zpracovali:	PhDr. Soňa Šinclová, Ph.D., vedoucí Projektového odboru, tel. 541 646 247, Sona.Sinclova@mzk.cz prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D., ředitel, tel. 541 646 101, Tomas.Kubicek@mzk.cz Ing. Petr Žabička, náměstek ředitele, tel. 541 646 115, Petr.Zabicka@mzk.cz Mgr. Jiří Dufka, vedoucí Odboru rukopisů a starých tisků, tel. 541 646 158, Jiri.Dufka@mzk.cz Ing. Jana Krátká, projektový ekonom, tel. 541 646 16, Jana.Kratka@mzk.cz Bc. Tomáš Prachař, vedoucí Odboru informačních technologií, tel. 541 646 229, Tomas.Prachar@mzk.cz
4. Schválil:	prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D., ředitel

Obsah

1. Základní údaje koncepce VO	
1.1 Obálka koncepce	1
1.2 Základní identifikační údaje koncepce	1
1.3 Souhrn koncepce VO.....	4
2. Souhrnná část koncepce VO.....	5
2.1 Historie a současnost VO.....	5
2.2 Strategická část koncepce VO.....	8
2.2.1 Celkový cíl koncepce VO.....	8
2.2.2 Vize VO.....	9
2.2.3 Vazba koncepce VO na strategické dokumenty MK.....	10
2.2.4 Podmínky VO.....	17
2.2.5 Předpoklady VO.....	17
2.2.6 Strategie rozvoje lidských zdrojů a řízení VO.....	19
2.2.7 Ochrana duševního vlastnictví a nakládání s výsledky VaV.....	20
2.2.8 Zajištění kybernetické bezpečnosti VO.....	20
2.3 Požadovaná IP DKRVO.....	22
2.4 Další zdroje pro výzkum VO.....	23
2.5 Mezinárodní výzkumná spolupráce VO.....	27
2.5.1 Mezinárodní spolupráce ve výzkumu.....	28
2.5.2 Kolektivní členství VO	28
2.5.3 Individuální členství zástupců VO	29
2.5.4 Smlouvy nebo společné projekty VO se zahraničními organizacemi.....	30
2.5.5 Další formy mezinárodní spolupráce.....	34
2.6 Národní výzkumná spolupráce s jinými VO.....	35
2.7 Uživatelé výsledků aplikovaného výzkumu VO.....	39
2.8 Popularizace a další specifické výzkumné aktivity VO.....	43
2.8.1 Popularizace.....	44
2.8.2 Další specifické výzkumné aktivity.....	45

3. Oblasti výzkumu VO	47
3.1 Jednotlivé oblasti výzkumu VO.....	47
A.1 Knihovnictví a informační věda.....	47
B1. Dílčí cíl/e koncepce VO pro danou oblast a kontrolovatelné cíle pro jednotlivé roky.....	49
B2. Konkretizace vědeckých metod pro danou oblast.....	51
C. Složení týmu zajišťujícího oblast.....	52
D. Nejvýznamnější výsledky oblasti uplatněné v letech 2019–2022.....	53
A.2 Písemná a hudební kultura.....	55
B1. Dílčí cíl/e koncepce VO pro danou oblast a kontrolovatelné cíle pro jednotlivé roky.....	57
B2. Konkretizace vědeckých metod pro danou oblast	60
C. Složení týmu zajišťujícího oblast.....	60
D. Nejvýznamnější výsledky oblasti uplatněné v letech 2019–2022.....	61
3.2 Souhrnné údaje za celou koncepci VO.....	62
A. Pracovníci zajišťující plnění celé koncepce VO.....	62
B. Předpokládané výsledky IP DKRVO 2024 – 2028 a doba jejich uplatnění.....	64

1.3 Souhrn koncepce VO

Ve vědě, výzkumu a vývoji klade koncepce důraz především na dvě oblasti, díky nimž je Moravská zemská knihovna (dále MZK) vnímána jako páteří instituce vývoje systémových nástrojů, základního výzkumu a zajištění jeho infrastruktury. První z oblastí je Knihovnictví a informační věda, dynamicky se rozvíjející oblast s ohledem na nové typy médií a způsoby zpřístupňování digitalizovaného obsahu. MZK chce jako jedna z předních institucí systému knihoven ČR nadále zaujímat zásadní roli při digitalizaci národních fondů a jejich zpřístupňování. MZK bude v letech 2024–2028 naplňovat Koncepti knihoven ČR na léta 2021–2027, jejíž součástí je nejenom otázka ochrany fondů, ale i jejich badatelského využívání, bude se podílet na realizaci Národní koncepce digitalizace, a díky svým partnerským projektům s předními univerzitními a akademickými pracovišti v ČR i v zahraničí se bude podílet na realizaci vědeckých projektů národního a mezinárodního významu. Od počátku dvacátých let tohoto století jsme svědky bezprecedentní akcelerace rozvoje systémů umělé inteligence, které se stále více integrují do tvorby a vývoje softwaru. Tento trend klade před knihovnické instituce celou řadu výzkumných a vývojových úkolů i příležitostí. Hlavním cílem této oblasti je proto využití potenciálu umělé inteligence pro zlepšení služeb knihoven. Očekáváme velmi rychlou změnu chování a potřeb uživatelů online služeb, které se budou muset přizpůsobit knihovníci, knihovny a jejich systémy. Oblast písemné a hudební kultury zahrnuje výzkumy, prostřednictvím nichž knihovna rozvíjí poznání vlastního fondu, který propojuje se sbírkami dalších akademických a knihovnických institucí, a posiluje roli MZK jako infrastruktury pro především humanitní vědní obory. Zároveň MZK tímto způsobem obnovuje a zvyšuje kurátorské kompetence jednotlivých pracovníků a pracovníků. Z podstatné části se jedná o výsledky, které lze bez přímého a nadstandardního přístupu k fondu vytvořit jen stěží. Vědecké výstupy vstupují do odborné diskuse na národní i mezinárodní úrovni, jsou předávány prostřednictvím aplikovaných výsledků k využití dalším paměťovým institucím a také prezentovány veřejnosti. Dlouholetá aktivní projektová i mimoprojektová spolupráce s akademickými institucemi posiluje přenos výsledků vědy a výzkumu do vzdělávání a zároveň zaručuje kontakt s nastupující vědeckou generací.

V obou uvedených oblastech výzkumu bude MZK pokračovat a dále rozvíjet spolupráci s národními i zahraničními institucemi, s nimiž má uzavřeny partnerské smlouvy, či s nimiž v minulosti řešila či řeší vědecké a výzkumné projekty. Tato spolupráce se týká obou výzkumných oblastí, v rámci písemné a hudební kultury bude navíc podpořena vydáním vybraných publikací bilingvně či přímo v cizím jazyce. Vedle této tendence dokládá úsilí o posílení excelence výzkumu i aspirace na publikování v zahraničních časopisech, či v časopisech, které jsou vedeny v databázích SCOPUS či ve WoS. V oblasti knihovnictví a informační vědy je směřování k excelenci výstupů spjato s rozvojem v oblasti strojového čtení a učení, jak je popsáno v příslušné oblasti výzkumu.

Hlavní relevanci výzkumu pro společnost spatřujeme v rámci předkládané koncepce na jedné straně v plánovaných aplikačních výstupech oblasti Knihovnictví a informační věda, které mají podpořit vývoj v oblasti zpřístupňování digitalizovaného obsahu (a doprovodných publikačních výstupech, jejichž cílem je šířit získané poznatky), na straně druhé v rámci oblasti Písemné a hudební kultury v aktivitách vedoucích k zpřístupnění a kontextualizaci vědeckého bádání nejen na národní, ale i na mezinárodní úrovni. Nejvýznamnějším přínosem je přitom zajištění infrastruktury, a to jak pro menší paměťové instituce, tak pro další vědeckou práci.

2. Souhrnná část koncepce VO

2.1 Historie a současnost VO

Počátky existence fondu Moravské zemské knihovny (dále MZK) s určitostí datujeme do roku 1806, kdy je doložen odběr časopisů soukromou knihovnou Moravsko-slezské hospodářské společnosti pro povznesení zemědělství, přírodovědy a vlastivědy. První zápis do knihovního katalogu byl učiněn začátkem července roku 1808. Po zřízení Františkova muzea roku 1817 se stala knihovna jeho součástí. Byla však nadále k dispozici pouze členům hospodářské společnosti, která muzeum založila a provozovala, k její proměně v knihovnu veřejnou došlo až roku 1883. Roku 1900 došlo k převzetí Františkova muzea i s knihovnou zemskými úřady. Jako správkyně byla zemským sněmem zřízena Moravská muzejní společnost, nástupnice zaniklé hospodářské společnosti. Muzejní knihovna byla následně od muzea oddělena a začala vystupovat pod samostatným názvem Zemská knihovna moravská. Roku 1923 přešla knihovna ze zemské správy do rukou státu a začala plnit funkci univerzitní knihovny pro nově zřízenou Masarykovu univerzitu (1919). Pod společným názvem Státní vědecká knihovna Brno byly roku 1958 sloučeny dosud samostatně působící Univerzitní knihovna, Státní pedagogická knihovna a Státní technická knihovna. Podle nového statutu z roku 1976 začala Státní vědecká knihovna plnit funkci metodické koordinátorky jihomoravských knihoven. Roku 1993 byl přijat nový statut knihovny, která se vrátila k historickému názvu Moravská zemská knihovna. Od roku 2001 má MZK sídlo v nové budově na ulici Kounicova (podrobnější historie na <https://www.mzk.cz/o-knihovne/historie>).

MZK je od roku 2009 výzkumnou organizací (zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích), jejímž hlavním cílem je provádět základní a aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj a šířit získané výsledky prostřednictvím výuky, publikování nebo transferu technologií. Dne 13. 10. 2017 byla knihovna zapsána do Seznamu výzkumných organizací vedeného MŠMT.

Jako badatelská instituce realizuje MZK projekty národního i mezinárodního významu, a to jako samostatná organizace s jasně definovanými úkoly a cíli, i jako spolupracující organizace v síti akademických pracovišť ČR či zahraničních institucí. Vědecké a badatelské projekty, či projekty, jejichž aktivity směřují k ochraně a zpřístupnění fondu, jsou přitom financovány vícezdrojově – v současné době např. z prostředků NAKI III, Norských fondů, ERASMUS+ či vypisovaných operačních programů pod Ministerstvem školství ČR. Vývojové projekty především v oblasti knihovnických systémů, které slouží knihovnám České republiky i široké veřejnosti, jsou pak rovněž financovány ze zdrojů VISK, či je o ně aktuálně usilováno v rámci projektu TAČR.

Tato podoba vědecké a výzkumné práce má v MZK tradici od počátku její činnosti na přelomu 19. a 20. století, a v některých oblastech je tak MZK uzálně a oprávněně vnímána jako garant řešení dané problematiky. To se týká například témat spojených s historickými,

hudebními a moravikálními fondy či ochranou fondů. Soupisové a evidenční práce, které představují nutnou infrastrukturu pro další výzkum v akademických institucích, jsou neoddělitelně spjaty s výzkumnou činností. Potřebné kompetence jsou obnovovány právě vědeckým působením kurátorů. Na základě těchto prací vznikají také metodické příručky, které jsou následně vodítkem pro menší paměťové instituce. V posledním desetiletí byla knihovna leaderem ve vývoji nástrojů pro zpřístupnění map; zajistila také vývoj a provoz Centrálního portálu knihoven. Nepominutelná byla také role MZK při zprovoznění systému zpřístupňování děl nedostupných na trhu či spolupráce na vývoji a provozu České digitální knihovny nebo systému Kramerius, na kterém je Česká digitální knihovna postavena. Významným počinem byla i spolupráce na vzniku systému PERO - OCR a jeho přínos pro výrazné zkvalitnění procesu převodu skenovaného obrazu na text s využitím postupů strojového učení.

Kulturní význam MZK vychází i z její role jako badatelské instituce a s tím souvisí i její pozice a úloha v klíčových koncepčních materiálech Státní kulturní politiky či Rozvoje knihoven České republiky. Tento význam je mimo jiné od roku 2017 spojen i s provozováním Českého literárního centra, které jako jedna ze sekcí MZK zajišťuje soustavnou a systematickou propagaci české literatury a knižní kultury v národním i mezinárodním kontextu.

Tradičně směřuje výzkumná a vývojová činnost MZK do dvou vzájemně provázaných oblastí – informační vědy (do níž přísluší i oblast knihovnictví a zpřístupnění fondů) a písemnictví (především v souvislosti tematikou národního písemnictví). Charakter činnosti MZK pak umožňuje, že výsledky těchto projektů bezprostředně přecházejí do praxe zejména v paměťových institucích a jsou široce využívány. Podstatnou roli hraje v tomto kontextu i skutečnost, že MZK je ze své podstaty určena k popularizaci výsledků vědecké a výzkumné činnosti široké veřejnosti. I pro tento typ podmiňující aktivity je MZK dobře prostorově a zkušenostně zajištěna a disponuje kontakty a strategiemi, které jí umožňují realizovat tento úkol na celonárodní úrovni. Předkládaná koncepce v tomto ohledu navazuje na osvědčené způsoby komunikace výsledků vědy a výzkumu, a to za spolupráce s předními badatelskými a akademickými pracovišti v ČR i v zahraničí.

Bezprostřední spojení s praxí a zajištění infrastruktury pro možnost bádání nad fondy MZK zaručuje, že jí řešené projekty jsou aktuálně potřebné, tj. vycházejí z potřeb společnosti za použití nejnovějších metodologických postupů, které v mnoha případech MZK současně modeluje či pomáhá formulovat. Základem pro vědeckou a výzkumnou činnost MZK je její bohatý fond, který je od roku 1935 budován na principu povinného výtisku. Na koncepčním přístupu založené projekty vědy a výzkumu pak pomáhají MZK plnit jeden z jejích klíčových úkolů – chránit a zpřístupňovat tento fond široké veřejnosti.

Vzhledem k pozici MZK v Národním systému výzkumu, vývoje a inovací je základním strategickým rámcem, na kterém je koncepce VaV MZK založena, princip spolupráce mezi tvůrci a uživateli výsledků výzkumu a vývoje a princip internacionalizace výzkumu. MZK v minulosti byla, a i v současnosti je, řešitelkou projektů národních i evropských (NAKI, NAKI II

a NAKI III, VISK, HORIZON 2020, GAČR, TAČR, ERASMUS+, Norské fondy, IROP, OP VVV, NPO ad.). Mimo ně se MZK soustředila na vývoj volně dostupného softwaru pro sdílení obálek, obsahů a dalších prvků, které rozšiřují informace o knihách v katalogích knihoven. Na základě tohoto softwaru vybudovala MZK úspěšnou službu ObalkyKnih.cz, kterou nyní provozuje Sdružení knihoven ČR. Dalším významným projektem je digitální knihovna Kramerius, na jejímž rozvoji se MZK podílí. Významný je rovněž příspěvek MZK k rozvoji open source systému VuFind, který je volně dostupnou alternativou pro webový katalog knihovny a pro řadu specializovaných portálů (zejména knihovny.cz). MZK přispěla i k rozvoji online nástrojů pro digitalizaci starých map, jejich katalogizaci a zpřístupnění. V minulosti MZK spolupracovala s Národní knihovnou na vytvoření služby archivace národního webu – WebArchiv – a se sítí evropských knihoven na rozvoji služby digitalizace na objednávku – EoD (<https://books2ebooks.eu/cs>), která je realizována v rámci projektu Kreativní Evropa.

Klíčové úkoly ochrany českého kulturního dědictví plní MZK v souvislosti s historickými fondy, badatelsky zpřístupňuje nejen vlastní sbírky, ale současně v kooperaci s předními paměťovými institucemi a majiteli souborů a sbírek historických fondů, zpracovává a analyzuje tyto soubory v rámci projektů Národní kulturní identity i na základě interních vědeckých a výzkumných projektů. Výsledky této činnosti pravidelně prezentuje ve formě monografií i článků ve vědeckých periodikách i prostřednictvím významných oborových národních i mezinárodních konferencí.

V uplynulém pětiletém období navázaly výzkumné a vývojové kapacity MZK na dřívější trendy a dále rozvíjely dvě hlavní oblasti činností, které tvoří vzájemně logicky propojený celek:

- Oblast knihovnědy a s ní různým způsobem související historický výzkum a práce s fondem.
- Ochrana a zpřístupnění kulturního dědictví za využití moderních technologií, zejména technologií strojového učení.

Tyto trendy byly základem již koncepce DKRVO 2019–2023, na niž nová koncepce na roky 2024–2028 úzce navazuje a dále je rozvíjí.

2.2 Strategická část koncepce VO

2.2.1 Celkový cíl koncepce VO

Celkový cíl koncepce

Celkovým cílem koncepce VO je zajistit návaznost výzkumu probíhajícího v rámci DKRVO na celkovou výzkumnou činnost MZK a jeho trvalou udržitelnost v letech 2024 až 2028. Další rozvoj bude zajištěn implementací nástrojů umělé inteligence v oblasti Knihovnictví informační vědy (podrobněji viz kapitola 3), systematickým výzkumem a provázáním kurátorských a vědeckých kompetencí v oblasti Písemné a hudební kultury (podrobněji viz kapitola 3), vytvářením vhodných podmínek pro badatele, spoluprací s dalšími VO na národní i mezinárodní úrovni a vývojem v závislosti na potřebách uživatelů aplikovaných výsledků.

Dílčí cíle koncepce

Celkový cíl bude zajištěn prostřednictvím následujících vědeckých, věcných a finančních cílů:

1. Celkovými výzkumnými cíli na dalších pět let jsou (pro jednotlivé oblasti jsou dílčí cíle uvedeny v části 3. B koncepce):
 - a) Nasadit technologie strojového učení do vybraných aplikací a procesů v knihovnách.
 - b) realizovat základní a aplikovaný výzkum v oblasti 2) Písemná a hudební kultura, rozvíjet provázené kurátorské a vědecké kompetence, vytvářet kritické soupisové práce a budovat jejich prostřednictvím infrastrukturu pro ostatní vědní obory. Přenášet získané poznatky prostřednictvím metodik do praxe paměťových institucí.
2. Zvýšit kvalitu předkládaných výsledků (vyšší podíl Jsc oproti předchozí koncepci).
3. Spolupracovat s partnerskými zahraničními institucemi formou účasti se na významných mezinárodních konferencích a oborových setkáních.
4. Spoluprací s dalšími VO na národní a mezinárodní úrovni a s uživateli výzkumu a vývoje budeme usilovat o zajištění dalších finančních zdrojů VO uvedený v části II. 4 koncepce, kde dojde k udržení podílu podaných projektových žádostí mezinárodní spolupráce.
5. Zvýšení společenské relevance tím, že aplikované výsledky výzkumu budou dostupné bez omezení a MZK poskytne jejich uživatelům technickou podporu při jejich převzetí či využití.

2.2.2 Vize VO

Koncepce vědy a výzkumu a její realizace má za cíl zaručit MZK odpovídající místo mezi badatelskými institucemi v národním i mezinárodním kontextu a kvalitní výzkum na úrovni obdobných organizací ve vyspělých zemích. Výzkumné projekty a jejich aplikace budou klíčovým nástrojem pro ochranu a zpřístupňování fondů a současně v mnoha ohledech budou poskytovat metodologické inovace a určovat směr dalšího výzkumu a vývoje v daných oblastech.

Jedním z důležitých kritérií projektů integrovaných do Koncepce je internacionalizace vědy a vědeckých výsledků, stejně tak jako zpřístupňování těchto výsledků odborné a široké veřejnosti. V tomto smyslu MZK bude i prostřednictvím Koncepce vědy a výzkumu zajišťovat rovný přístup k výsledkům vědeckého bádání i ke zdrojům pro bádání (v souladu se svojí statutární, sbírkotvornou a badatelskou činností). Projekty vědy a výzkumu realizované v MZK budou v jedné ze svých priorit trvale zajišťovat infrastrukturu dalšímu výzkumu v národním i mezinárodním kontextu.

Za účelem zpřístupňování a dalšího šíření výsledků vědy a výzkumu se vědečtí zaměstnanci budou nadále zapojovat jak do výuky na českých univerzitách, tak prostřednictvím přednášek odborné veřejnosti a oborových i mezinárodních konferencí pravidelně informovat o těchto výsledcích. Vědecká a výzkumná činnost MZK zajistí rozvoj metod a metodologických postupů v oblasti ochrany a zpřístupňování fondů, jejich společenského využití i inovativního bádání v oborech knihovědném, obecně historickém a literárněhistorickém, a zaručí tak svým dílem trvalý rozvoj a prohlubování poznání. Stoupající význam má přitom i implementace nástrojů umělé inteligence do všech procesů MZK tak, aby knihovna zůstala relevantní a na špičkové úrovni poskytovaných služeb i v budoucnosti. Souhrnem své vědecké a výzkumné činnosti je MZK nedílnou součástí realizace klíčových vědeckých a výzkumných úkolů v oblasti knihovních systémů, sofistikovaného zpřístupňování obsahu knihovních fondů, v oblasti psané kultury a hudební kultury a to v národním i mezinárodním měřítku a přirozeným partnerem pro knihovnická, vysokoškolská, akademická a badatelská pracoviště v České republice i v zahraničí.

2.2.3 Vazba koncepce VO na strategické dokumenty MK

V následujícím přehledu uvádíme návaznost koncepce MZK na aktuálně platné strategické dokumenty ČR, případně na dokumenty již po termínu platnosti, které však nebyly dosud z nějakého důvodu obnoveny pro navazující období.

č.	Strategický dokument	Vazba koncepce VO
1.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030: <i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity SpecC 1: Národní a kulturní identita v historii a archeologii</i> <i>TP a) národní a kulturní identita v archeologické, historické a sociálně kulturní kontinuitě či diskontinuitě a jejich reflexe na historickém území českého státu (s. 11)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 2 „Písemná a hudební kultura“, popsané v části 3.1 koncepce.
2.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030: <i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity SpecC 1: Národní a kulturní identita v historii a archeologii</i> <i>TP e) národní a kulturní identita v udržování a rozvoji historického a kulturního vědomí (s. 11)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „Knihovnictví a informační věda“ a oblasti č. 2 „Písemná a hudební kultura“ a všech jejích dílčích cílů, popsaných v části 3.1 koncepce.
3.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030: <i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity SpecC 1: Národní a kulturní identita v historii a archeologii</i> <i>TP f) národní a kulturní identita ve vztahu k vnějšímu evropskému kulturnímu prostředí (s. 11)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „Knihovnictví a informační věda“ a oblasti č. 2 „Písemná a hudební kultura“ a všech jejích dílčích cílů, popsaných v části 3.1 koncepce.
4.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030:	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 2 „Písemná a hudební

	<i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity SpecC 2: Národní, regionální a lokální aspekty v jazykové, literární a kulturní identitě</i> <i>TP a) národní, regionální a lokální aspekty v českém jazyce a literatuře (s. 12)</i>	<i>kultura</i>", popsané v části 3.1 koncepce.
5.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030: <i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity SpecC 2: Národní, regionální a lokální aspekty v jazykové, literární a kulturní identitě</i> <i>TP b) národní, regionální a lokální aspekty v jazykových, literárních a kulturních specifikách regionů a formování regionálních a lokálních identit (s. 12)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 2 „<i>Písemná a hudební kultura</i>“, popsané v části 3.1 koncepce.
6.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030: <i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity SpecC 2: Národní, regionální a lokální aspekty v jazykové, literární a kulturní identitě</i> <i>TP c) národní, regionální a lokální aspekty v jazykových, literárních a kulturních aspektech a důsledcích procesů evropské integrace a globalizace (s. 12)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 2 „<i>Písemná a hudební kultura</i>“, popsané v části 3.1 koncepce.
7.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030: <i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity SpecC 3: Národní a kulturní identita ve výzkumu umělecké tvorby</i> <i>TP a) národní a kulturní identita v uchování, dokumentaci a evidenci kulturního dědictví v oblasti lidové kultury a tradice, hudby, divadla a filmu (s. 12)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 2 „<i>Písemná a hudební kultura</i>“, popsané v části 3.1 koncepce.
8.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030:	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „<i>Knihovnictví a</i>

	<i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity</i> <i>SpecC 4: Národní a kulturní identita v péči o kulturní dědictví a území s historickými hodnotami</i> <i>TP a) ochrana, konzervace, restaurování a prevence národního nemovitého a movitého kulturního dědictví pro jeho uchování a pro zkvalitnění systému péče o památky a sbírkové fondy, včetně muzejních, galerijních, knihovních a archivních (s. 13)</i>	<i>informační věda“, popsané v části 3.1 koncepce.</i>
9.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030: <i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity</i> <i>SpecC 4: Národní a kulturní identita v péči o kulturní dědictví a území s historickými hodnotami</i> <i>TP b) metodiky identifikace, dokumentace, evidence a interpretace národního nemovitého a movitého kulturního dědictví (s. 13)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „<i>Knihovnictví a informační věda</i>“ a oblasti č. 2 „<i>Písemná a hudební kultura</i>“ a všech jejích dílčích cílů, popsaných v části 3.1 koncepce.
10.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030: <i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity</i> <i>SpecC 4: Národní a kulturní identita v péči o kulturní dědictví a území s historickými hodnotami</i> <i>TP c) ochrana nejohroženějších typologických skupin národního nemovitého a movitého kulturního dědictví a využití nástrojů pro jejich identifikaci, dokumentaci a evidenci a pro jejich systematickou záchranu a využití (s. 13)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „<i>Knihovnictví a informační věda</i>“ a oblasti č. 2 „<i>Písemná a hudební kultura</i>“ a všech jejích dílčích cílů, popsaných v části 3.1 koncepce.
11.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030: <i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity</i> <i>SpecC 4: Národní a kulturní identita v péči o kulturní dědictví a území s historickými hodnotami</i> <i>TP e) péče o národní movité kulturní dědictví ve sbírkotvorných institucích s využitím nástrojů a</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „<i>Knihovnictví a informační věda</i>“ a oblasti č. 2 „<i>Písemná a hudební kultura</i>“ a všech jejích dílčích cílů, popsaných v části 3.1 koncepce.

	<i>aplikací moderních způsobů ukládání, uchovávání a prezentace (s. 13)</i>	
12.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030: <i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity</i> <i>SpecC 4: Národní a kulturní identita v péči o kulturní dědictví a území s historickými hodnotami</i> <i>TP g) mapování prostředí stavu, dokumentace a evidence národních památek, vývoj a aplikace systémů pro propojení informačních sítí a databází mezi institucemi (s. 13)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „ <i>Knihovnictví a informační věda</i> “, popsané v části 3.1 koncepce.
13.	Koncepce aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity MK na léta 2023–2030: <i>StrC č. 1 Zaměřit podporu poskytovanou podle Koncepce do oblasti národní a kulturní identity</i> <i>SpecC 4: Národní a kulturní identita v péči o kulturní dědictví a území s historickými hodnotami</i> <i>TP h) historický, kulturní, hospodářský a společenský vývoj historického území českého státu (s. 13)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 2 „ <i>Písemná a hudební kultura</i> “, popsané v části 3.1 koncepce.
14.	Státní kulturní politika 2021 - 2025+ Cíl 1: <i>Zvyšování dostupnosti a přístupnosti kultury</i> Cíl 2: <i>Účinná péče o kulturní dědictví (s. 36–37)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „ <i>Knihovnictví a informační věda</i> “ a oblasti č. 2 „ <i>Písemná a hudební kultura</i> “ a všech jejích dílčích cílů, popsanych v části 3.1 koncepce.
15.	Digitální Česko <i>TP Česko v digitální Evropě</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „ <i>Knihovnictví a informační věda</i> “, popsané v části 3.1 koncepce.
16.	Inovační strategie České republiky 2019 - 2030 <i>TP Digitální stát, výroba a služby</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „ <i>Knihovnictví a</i>

	<i>TC Připravit společnost na trendy IoT, AI, BigData, nové typy rozhraní člověk-stroj atd.</i> <i>TC Podporovat zavádění výsledků aplikovaného výzkumu v oblasti transformativních technologií do praxe (s. 22)</i>	<i>informační věda“, popsané v části 3.1 koncepce.</i>
17.	Národní strategie umělé inteligence v České republice <i>SC č. 3 AI v průmyslu, službách a veřejné správě, růst ekonomiky, mezd a celková konkurenceschopnost ČR (s. 22–25)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „<i>Knihovnictví a informační věda</i>“, popsané v části 3.1 koncepce.
18.	Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 <i>SČ I Knihovny jako pilíře rozvoje občanské společnosti a přirozená centra komunit</i> <i>SC 1 Zajistit rovný přístup k informačním zdrojům a dostupnost služeb knihoven všem obyvatelům (s. 22)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „<i>Knihovnictví a informační věda</i>“, popsané v části 3.1 koncepce.
19.	Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 <i>SČ I Knihovny jako pilíře rozvoje občanské společnosti a přirozená centra komunit</i> <i>SC 3 Rozvíjet schopnost knihoven aktivně reagovat na různorodé potřeby uživatelů (s. 22)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „<i>Knihovnictví a informační věda</i>“, popsané v části 3.1 koncepce.
20.	Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 <i>SČ I Knihovny jako pilíře rozvoje občanské společnosti a přirozená centra komunit</i> <i>SC 4 Aktivitami knihoven podporovat rozvoj regionální identity (s. 22)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „<i>Knihovnictví a informační věda</i>“ a oblasti č. 2 „<i>Písemná a hudební kultura</i>“ a všech jejích dílčích cílů, popsanych v části 3.1 koncepce.
21.	Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 <i>SČ II Knihovny jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce</i> <i>SC 1 V knihovnách poskytovat kvalitní vzdělávací akce pro své cílové skupiny včetně uživatelů se specifickými potřebami (s. 25)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „<i>Knihovnictví a informační věda</i>“ a oblasti č. 2 „<i>Písemná a hudební kultura</i>“ a všech jejích dílčích cílů, popsanych v části 3.1 koncepce.

22.	Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 SČ II Knihovny jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce SC 6 Zajišťovat vícezdrojové financování vzdělávací funkce knihoven (s. 25)	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „Knihovnictví a informační věda“ a oblasti č. 2 „Písemná a hudební kultura“ a všech jejích dílčích cílů, popsanych v části 3.1 koncepce.
23.	Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 SČ II Knihovny jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce SC 7 Využívání vzdělávací nabídky a informačních zdrojů knihoven všech typů paměťových institucí explicitně zakotvit jako funkční obsahovou součást výuky napříč vzdělávacími oblastmi a obory v kurikulárních dokumentech mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol a školských zařízení (s. 25)	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „Knihovnictví a informační věda“ a oblasti č. 2 „Písemná a hudební kultura“ a všech jejích dílčích cílů, popsanych v části 3.1 koncepce.
24.	Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 SČ II Knihovny jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce SC 8 Rozvíjet kritickou práci s vědeckými informacemi ve studijních programech, a to zejména prostřednictvím dostupných informací o výsledcích celosvětové vědy. Pořizovat výsledky v podobě klíčových elektronických informačních zdrojů, citačních databází a bibliometrických nástrojů centralizovaně. Současně tvoří knihovny zásadní součást při zajišťování kvality souvisejících činností vysokých škol, ale i samotné vzdělávací činnosti při zvyšující se poptávce po nárocích na distanční formy výuky (s. 25)	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „Knihovnictví a informační věda“ a oblasti č. 2 „Písemná a hudební kultura“ a všech jejích dílčích cílů, popsanych v části 3.1 koncepce.
25.	Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 SČ II Knihovny jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce SC 9 Spolupracovat s komerčním sektorem, podporovat otevřená řešení, transfer	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „Knihovnictví a informační věda“, popsané v části 3.1 koncepce.

	<i>technologií a inovace v návaznosti např. na Národní strategii umělé inteligence ČR (s. 25)</i>	
26.	Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 <i>SČ III Knihovny jako správci kulturního a znalostního bohatství</i> <i>SC 2 Knihovnami shromažďovat, dlouhodobě uchovávat a přívětivě zpřístupňovat významnou složku kulturního a vědeckého dědictví v analogové i digitální formě (s. 28)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „ <i>Knihovnictví a informační věda</i> “ a oblasti č. 2 „ <i>Písemná a hudební kultura</i> “ a všech jejích dílčích cílů, popsanych v části 3.1 koncepce.
27.	Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030 <i>SČ III Knihovny jako správci kulturního a znalostního bohatství</i> <i>SC 3 Sdílet data knihoven bezplatně v systémech otevřených dat a systematicky je propojovat v digitálním prostředí (s. 28)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „ <i>Knihovnictví a informační věda</i> “ a oblasti č. 2 „ <i>Písemná a hudební kultura</i> “ a všech jejích dílčích cílů, popsanych v části 3.1 koncepce.
28.	Akční plán rozvoje lidských zdrojů pro výzkum, vývoj a inovace a genderové rovnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích v ČR na léta 2018 až 2020 <i>TP 1. Popularizace výzkumu, vývoje a inovací a atraktivní vědecké kariéry</i> <i>DTP 1.3 Zvýšení společenské prestiže vědy a úrovně znalostí o vědě v populaci zintenzivněním komunikace výsledků a socioekonomických dopadů VaVal (s. 9–11)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „ <i>Knihovnictví a informační věda</i> “ a oblasti č. 2 „ <i>Písemná a hudební kultura</i> “ a všech jejích dílčích cílů, popsanych v části 3.1 koncepce.
29.	Národní strategie digitalizace novodobých knihovních fondů <i>ZT 4.1 Cíle digitalizace knihovních fondů v České republice (s. 12)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „ <i>Knihovnictví a informační věda</i> “, popsané v části 3.1 koncepce.
30.	Národní strategie digitalizace novodobých knihovních fondů <i>ZT 4.2 Registr digitalizace (s. 13)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „ <i>Knihovnictví a informační věda</i> “, popsané v části 3.1 koncepce.

31.	Národní strategie digitalizace novodobých knihovních fondů ZT 4.3 <i>Digitální knihovny a jiné prezentační softwary (s. 15)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „ <i>Knihovnictví a informační věda</i> “, popsané v části 3.1 koncepce.
32.	Národní strategie digitalizace novodobých knihovních fondů ZT 4.4 <i>Česká digitální knihovna a Manuscriptorium (s. 16)</i>	Koncepce VO naplňuje strategický dokument pomocí oblasti č. 1 „ <i>Knihovnictví a informační věda</i> “, popsané v části 3.1 koncepce.

2.2.4 Podmínky VO

MZK disponuje dostatečnou technickou i organizační infrastrukturou pro zajištění většiny výzkumných aktivit organizace. V koncepci na roky 2019–2023 nečerpala MZK žádné investiční prostředky a taktéž žádné nepožaduje na dobu trvání koncepce na roky 2024–2028. MZK je aktuálně připojena k národní výzkumné síti CESNET zálohovanou vysokorychlostní optickou přípojkou 10 Gbps, průběžně udržuje a rozvíjí i vnitřní síť. Je vybavena servery, na kterých provozuje virtualizační technologie, a velkokapacitními datovými úložišti, která jsou doplněna o vysokorychlostní úložiště na bázi SSD pro provoz aplikací a databází s vysokými nároky na rychlost odezvy. Serverové vybavení MZK je průběžně aktualizováno a v roce 2024 bude doplněno o 2 servery vybavené grafickými kartami pro provozování aplikací využívajících algoritmy strojového učení. Pracovníci MZK mají také k dispozici dostatečně výkonné počítače, notebooky a tablety pro řešení většiny výzkumných a vývojových úkolů.

2.2.5 Předpoklady VO

MZK bude pro zajištění výzkumu potřebovat zejména prostředky na mzdy vědeckých a vývojových pracovníků, dále na publikování odborných knih (překlady, sazba, korektury a tisk) a na služební cesty pracovníků, kteří se na výzkumu podílejí (zejména badatelské cesty, nebo účast na odborných konferencích a setkáních za účelem sledování aktuálního vývoje u nás a v zahraničí, prohlubování odborných kontaktů a v neposlední řadě za účelem prezentace výsledků vlastního výzkumu).

Pro zajištění výsledků typu R (software), resp. aplikovaných výsledků jiných typů (zejm. Zpolop, S, Nmap, Ekrit), u nichž jsou programátorské nebo obdobné IT práce nezbytné pro jejich dosažení, bude MZK potřebovat spolupráci s externími firmami, které se specializují na některé oblasti IT služeb, resp. nákup licencí pomocných aplikací a nástrojů, dostupných online v režimu software jako služba. Pracovníci MZK si přitom zachovají autorství jednotlivých výsledků, externí firmy dodají zejména specializované znalosti konkrétních softwarových nástrojů nutných k vytvoření jednotlivých výsledků.

MZK žádá o finanční prostředky na zajištění plnění koncepce VO v následujících aktivitách:

- Prostředky na publikaci odborných knih, které jsou výstupem výzkumu. To zahrnuje překlady, sazbu, korektury, recenzní posudky, konzultace a tisk.
- Prostředky na zajištění výstav s kritickým katalogem. To zahrnuje grafický návrh, sazbu, korektury a výrobu, případně také výrobu faksimilí a pořízení materiálu pro zajištění odpovídajících klimatických podmínek. Putovní výstavy zahrnují také náklady na pořízení roll-upů.
- Prostředky na služební cesty pracovníků, kteří se na výzkumu podílejí. To zahrnuje badatelské cesty, účast na odborných konferencích a setkáních, prezentace výsledků vlastního výzkumu a navazování odborných kontaktů.
- Služby externích firem, které se specializují na IT služby potřebné pro dosažení výsledků typu R (software) nebo jiných aplikovaných výsledků (zejm. Zpolop, S, Nmap, Ekrit). Pracovníci MZK si přitom zachovají autorství jednotlivých výsledků.

MZK je dostatečně vybavena investičním majetkem pro zajištění výzkumu.

Výše uvedené věcné prostředky bude MZK specifikovat na příslušný kalendářní rok plnění koncepce prostřednictvím Rozpisu rozpočtu SPO, zároveň MZK nepožaduje krytí režijních nákladů.

Tab. 2.2.5: Výše a podíl proporčně stanovených provozních a režijních nákladů nebo výdajů IP DKRVO na r. 2024–2028

	rok	Celkové náklady (tis. Kč)	Podíl na IP DKRVO (%)
Proporčně stanovené další provozní náklady nebo výdaje ³	2024	0	0
	2025	0	0
	2026	0	0
	2027	0	0
	2028	0	0
Proporčně stanovené doplňkové (režijní) náklady nebo výdaje ³	2024	0	0
	2025	0	0
	2026	0	0
	2027	0	0
	2028	0	0
Proporčně stanovené náklady nebo výdaje celkem	2024	0	0
	2025	0	0
	2026	0	0
	2027	0	0
	2028	0	0

2.2.6 Strategie rozvoje lidských zdrojů a řízení VO

Strategie rozvoje lidských zdrojů vychází v případě vědeckých a výzkumných pracovníků MZK ze stejného základu jako strategie rozvoje dalších pracovníků instituce (k personálnímu řízení VO podrobně viz příloha č. 11 – Pracovní řád MZK). Základní pilíře přitom tvoří na jednu stranu aktivity spjaté s celoživotním vzděláváním zejména knihovníků (formou interního kreditového systému), nabídka dalšího vzdělávání v oblasti jazykových kompetencí a v neposlední řadě kurzy rozvíjející tzv. soft skills a odborné schopnosti zaměstnanců, které jsou vybírány v návaznosti na odborné zaměření daného pracovníka.

Velký důraz je v MZK kladen na vytvoření vhodných podmínek (nejen) pro začínající výzkumné a vědecké pracovníky, a to především v zajištění možnosti badatelských a dalších cest, které vedou k navazování kontaktů a rozvoji vědeckých kompetencí. S touto problematikou úzce souvisí genderová vyváženost badatelského týmu (56 % mužů, 44 % žen). Při obsazování vědeckých pozic se snažíme ve vyšší míře zapojovat mladší začínající vědce a vědkyně, věkový průměr všech badatelů zapojených do DKRVO II tak činí 42,2 let. Řada začínajících výzkumných pracovníků a pracovník přichází do MZK na projekty, na nichž získává zkušenosti nejen ve své oblasti, ale zároveň má touto cestou možnost spolupracovat s předními národními či mezinárodními odborníky, jež vystupují jako projektoví partneři MZK. Vedoucí jednotlivých projektových týmů si tak touto cestou vyhledávají vhodné adepty na začlenění do stálého týmu MZK. Právě díky projektům VaV je výrazně posílena možnost nalézání kvalitních pracovníků.

Podporujeme spolupráci mladých výzkumníků a výzkumníků s akademickými institucemi a to například formou jejich spolupráce při řešení projektů GAČR nebo při výuce. Interní diskusi podporujeme pravidelnými setkáními napříč výzkumnými týmy za účasti přizvaných členů vědecké rady.

Nedílnou součástí rozvoje lidských zdrojů v MZK jsou služební cesty na odborné konference a stáže ve vědeckých institucích, které umožňují aplikovat jinde používané procesy v MZK a navazovat další odbornou spolupráci jako základ budoucích, především vědeckých, projektů. Vedle mezinárodní spolupráce je v MZK podporována i spolupráce s národními institucemi (např. univerzitami), kde vědečtí pracovníci vyučují odborné předměty, či vedou kvalifikační práce.

Pozitivně se MZK staví ke kombinaci výzkumné práce a rodičovství, a to například formou částečné či plné práce z domu, či individuálním přístupem, jehož cílem je maximálně zefektivnit možnosti pro rodiče působící v oblasti vědy a výzkumu, zvláště pro ty, kteří se vracejí po rodičovské dovolené.

Podrobněji viz příslušné směrnice, které přikládám jako přílohy č. 13, 14, 14a, 14b, 15a, 15b a 16 této koncepce.

2.2.7 Ochrana duševního vlastnictví a nakládání s výsledky VaV

Moravská zemská knihovna (MZK) se při ochraně duševního vlastnictví a nakládání s výsledky VaV řídí ustanoveními zákona č.130/2002 Sb. v aktuálním znění, které jsou přeneseny do interní směrnice, kterou přikládáme jako přílohu č. 13 této koncepce. Tato směrnice upravuje mimo jiné:

- pravidla pro evidenci, ohlašování a posuzování výsledků VaV,
- pravidla pro stanovení autorství a spoluautorství výsledků VaV,
- pravidla pro poskytování licencí k využití výsledků VaV třetím osobám,
- pravidla pro zveřejňování a archivaci výsledků VaV.

MZK již při vytváření výsledků usiluje o zajištění jejich co nejširší dostupnosti v souladu s požadavky open science. Vzhledem ke specifikům MZK jako knihovny, jejímž cílem je uchování a šíření informací, dlouhodobě usiluje MZK o to, aby byly jí vydávané publikace dostupné co nejširší veřejnosti, a to ať už fyzicky nebo online. Odborní pracovníci knihovny se ze stejného důvodu snaží publikovat v periodických dostupných v režimu open access a minimalizovat tak překážky v přístupu k výsledkům výzkumu MZK.

Obdobně v případě vzniku aplikovaných výsledků typu software nebo výsledků jiných typů, jejichž je software součástí, publikuje MZK tyto výsledky ve veřejných repozitářích s otevřeným zdrojovým kódem (<https://github.com/moravianlibrary>) a jejich užívání ani modifikaci licenčně neomezuje. Vzhledem k tomu, že software je nezbytné průběžně aktualizovat, považuje MZK takový přístup za jediný dlouhodobě udržitelný a podporující inovace. Publikční výstupy vydané vlastním nákladem zpřístupňuje MZK volně online (<https://www.mzk.cz/publikace>).

MZK také dlouhodobě systematicky zpřístupňuje svá výzkumná data, ve většině případů se jedná o metadata obsažená v určité databázi a zpřístupněná pomocí webového rozhraní a API nebo poskytovaná jako dataset ke stažení. Při zpřístupňování dat dodržuje MZK principy FAIR (Findable, Accessible, Interoperable and Reusable) a používá standardní formáty a protokoly.

2.2.8 Zajištění kybernetické bezpečnosti VO

Strategie kybernetické bezpečnosti Moravské zemské knihovny v Brně je založena na integrovaném přístupu, který kombinuje technologická opatření a správu uživatelů. Klíčovými prvky strategie jsou řízení uživatelských účtů, přístup prostřednictvím VPN, centrální hardwarový firewall, síťové zabezpečení včetně oddělení VLAN, pravidelná údržba serverů a koncových stanic a omezení fyzické přístupnosti ke stěžejním zařízením.

Řízení uživatelských účtů je zásadním krokem v kybernetické bezpečnosti. Knihovna má systém správy uživatelů, který zahrnuje důkladné ověřování identit, komplexní hesla a pravidelné změny hesel. Autorizace uživatelů pro přístup k neveřejným elektronickým zdrojům a službám knihovny je zajištěna centrálně definovanými politikami. Privilegovaným uživatelům knihovna poskytuje vzdálený šifrovaný přístup prostřednictvím VPN (Virtual Private Network).

Dalším klíčovým prvkem strategie je nasazení centrálního hardwarového firewallu. Tento firewall monitoruje a filtruje veškerý síťový provoz směřující do a z knihovní sítě. Je schopen detekovat a blokovat pokusy o neoprávněný přístup, útoky DDoS a další hrozby. Firewall je pravidelně aktualizován, aby reagoval na aktuální hrozby.

Zabezpečení lokální sítě zahrnuje oddělení VLAN (Virtual Local Area Network), což umožňuje rozdělit knihovní síť na logické skupiny a segmenty. To zamezuje neoprávněnému přístupu mezi různými sítěmi a snižuje riziko šíření hrozeb v případě kompromitace jedné části sítě. Správa VLAN je zajištěna pomocí přísných politik přístupu.

Uživatelské stanice, fyzické i virtuální servery jsou pravidelně aktualizovány, chráněny lokálním firewallem a antivirovým řešením. Všechna stěžejní zařízení knihovny podléhají bezpečnostnímu režimu, který zamezuje nepovolaným osobám fyzický přístup. Produkční servery jsou umístěny v budově knihovny v zastřežených serverovnách, což snižuje riziko útoků nebo krádeže dat.

Podrobněji se k problematice vyjadřuje Směrnice o IT bezpečnosti, kterou přikládáme jako přílohu č. 12 této koncepce.

2.3 Požadovaná IP DKRVO

Institucionální prostředky na DKRVO požadované VO celkem a členěné po jednotlivých letech uvádí následující tabulka č. 2. 3.1:

Tab. 2.3.1: Požadovaná IP DKRVO na léta 2024–2028 (tis. Kč)

Náklady a výdaje (v tis. Kč / rok)	2024	2025	2026	2027	2028	Celkem
A. výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku	0	0	0	0	0	0
B. neinvestiční (provozní) náklady celkem	9950	9950	9950	9950	9950	49750
• z toho: platy zaměstnanců	5759	5759	5759	5759	5759	28 795
• z toho: OON	505	557	630	609	638	2939
Celkem (A+B)	9950	9950	9950	9950	9950	49750
Přepočtený počet pracovních míst osob (FTE) podílejících se na řešení cílů IP DKRVO*	11,8	11,8	11,8	11,8	11,8	59

Finanční prostředky na platy zaměstnanců budou použity na financování celkem 11,8 úvazků, které budou obsazeny 29 zaměstnanci knihovny (a to jak na pozici odborných vědeckých pracovníků, tak dalších administrativních pracovníků). Prostředky na OON jsou přednostně určeny na realizaci publikačních a aplikačních výstupů (zajištění grafických a korektorských prací, odborné konzultace atd.). Různá výše finančních prostředků na OON v jednotlivých letech je dána rozdílným množstvím výstupů, které odpovídají probíhající vědecké práci jednotlivých řešitelů.

Moravská zemská knihovna nepožaduje v rámci koncepce DKRVO II žádné prostředky na pořízení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, viz tabulka 2.3.2:

Tab. 2.3.2: Specifikace výdajů na pořízení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku IP DKRVO na léta 2024–2028 (tis. Kč)

č.	Věcná specifikace investice (dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku)	rok	výdaje celkem (tis Kč)	výdaje z IP DKRVO (tis. Kč)
	<i>Nejsou požadovány</i>	-	0	0

2.4 Další zdroje pro výzkum VO

Projekty VaV aj. VaV aktivity (v tis. Kč)		Specifikace	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
A. Nehospodářské činnosti výzkumné organizace ve VaV									
Projekty v programech MK (NAKI II)	skutečnost	DG18P02OVV002	936	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Projekty v programech MK (NAKI II)	skutečnost	DG18P02OVV055	1057	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Projekty v programech MK (NAKI II)	skutečnost	DG18P02OVV021	2159	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Projekty v programech MK (NAKI II)	skutečnost	DG18P02OVV036	2828	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Projekty v programech MK (NAKI II)	skutečnost	DG20P02OVV002	1206	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Projekty v programech MK (NAKI III)	skutečnost	DH23P03OVV013	0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	2359	3472	2840	3342	3386	0
Projekty v programech MK (NAKI III)	skutečnost	DH23P03OVV008	0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	2237	2588	2285	2285	2285	0
Projekty v programech MK (NAKI III)	skutečnost	DH23P03OVV033	0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	804	950	980	954	984	0
Projekty v programech MK (NAKI III)	skutečnost	DH23P03OVV060	0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	1114	1317	1317	1326	1326	0
Projekty v programech MK (NAKI III)	skutečnost	DH23P03OVV066	0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	857	1 137	1109	1 143	1113	0
Projekty jiných poskytovatelů podporované ze SR VaVal	skutečnost	LM2018101	1975	0	0	0	0	0	0
		Projekt LINDAT/CLARIAH-CZ – Digitální výzkumná							

		infrastruktura pro jazykové technologie, umění a humanitní vědy"							
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Projekty jiných poskytovatelů podporované ze SR VaVal	skutečnost	„ LM2023062 Projekt LINDAT/CLARIAH-CZ – Digitální výzkumná infrastruktura pro jazykové technologie, umění a humanitní vědy"	0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	1518	1300	1298	1327	0	0
Projekty jiných poskytovatelů podporované ze SR VaVal	skutečnost		0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad	„Vizualizace a interpretace sítí v raně novověké Evropě“ - GAČR	0	0	1477	1517	1421	0	0
Projekty jiných poskytovatelů podporované ze SR VaVal	skutečnost		0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad	„BOOKSIGHT – zpřístupnění digitálních knihoven zrakově handicapovaným a jinak znevýhodněným osobám“ – TAČR TQ01000600	0	256	769	769	513	0	0
Veřejné zakázky ve VaV pro státní správu	skutečnost	x	0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Projekty z ESIF (OP VVV, OP JAK apod.)	skutečnost	„Humanitní vědy dokořán Reg. Číslo CZ.02.3.68/0.0/0.0/18_067/0012281"	938	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Projekty z ESIF (OP VVV, OP JAK apod.)	skutečnost		0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad	Investice LINDAT/CLARIAH-CZ 2023-2026	0	0	6120	0	0	0	0
Projekty z ESIF (OP VVV, OP JAK apod.)	skutečnost	„ ASARP – Automatizovaný systém analytického rozpisu periodik“ Registrační číslo: CZ.01.1.02/0.0/0.0/21_374/0027035"	2690	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	1142	0	0	0	0	0

Projekty mezinárodní spolupráce ve VaV	skutečnost	„eBooks-On-Demand-Network Opening Publications for European Netizens 607666 CREA-1-2019-1-AT-CULT-COOP2"	1670	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	2500	2500	0	0	0	0
Projekty mezinárodní spolupráce ve VaV	skutečnost	„Research into representation of intercultural contracts in Czech travelogue texts from the Mediterranean up to 1918 2022-1-CZ01-KA220-HED-000085765"	0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	550	785	345	0	0	0
VaV aktivity podpořené z rozpočtu krajů, měst a obcí	skutečnost	x	0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Projekty mezinárodní spolupráce ve VaV	skutečnost	„Nahráno – Otevřeno. Digitalizace, zpřístupnění a edukativní využití uměleckých sbírek v paměťových institucích Číslo projektu: KU-CH1-075"	2386	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	2699	148	0	0	0	0
Veřejné vzdělávání	skutečnost		0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Veřejné šíření výsledků výzkumu	skutečnost		0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Další výše neuvedené nehospodářské aktivity VaV	skutečnost		0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Transfer znalostí	skutečnost	Prodej vědeckých a popularizačních publikací MZK	15	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
B. Vedlejší hospodářské činnosti VO									
Smluvní výzkum	skutečnost		0	0	0	0	0	0	0

	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Poskytování výzkumných služeb	skutečnost		0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Pronájem výzkumného vybavení či laboratoří	skutečnost		0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
C. Hospodářské činnosti ve VaV, kde VO vystupuje jako podnik									
Projekty programů jiných poskytovatelů (např. OP PIK)	skutečnost		0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Komerční aktivity na kapacitách VaV (např. malosériová výroba)	skutečnost		0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
Vzdělávání prováděné jako HČ	skutečnost		0	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	skutečnost		17830	0	0	0	0	0	0
	předpoklad		0	16036	22563	12460	12311	9094	0
	CELKEM		17830	16036	22563	12460	12311	9094	0

Komentář k dalším zdrojům pro výzkum VO v letech 2025 – 2028 a předpokládané snížení v roce 2028

Tabulka v roce 2028 neuvádí žádné částky, protože vychází z údajů o již běžících projektech, které ale končí v roce 2027. Vzhledem k tomu, že v letošním roce nebude vypsáno další kolo NAKI a vzhledem ke zhoršující se ekonomické situaci státu nedokážeme predikovat na tak dlouho dopředu, jestli bude před rokem 2028 nějaká další výzva vyhlášena, ani to, jestli v jejím rámci získáme nějaké projekty a v jaké výši. O získání dalších projektů bude samozřejmě MZK usilovat, ideálně v obdobné výši jako v předchozích letech, zároveň jsme si ale vědomi toho, že rok 2027 je předposledním rokem období NAKI III a dá se tak očekávat zvýšený zájem o projekty které by překlenuly dvouleté období mezi koncem stávajících projektů NAKI III a začátkem případného NAKI IV.

2.5 Mezinárodní výzkumná spolupráce VO

2.5.1 Mezinárodní spolupráce ve výzkumu

Prostřednictvím účasti ve velké infrastruktuře LINDAT/CLARIAH-CZ se MZK od roku 2019 zapojuje do evropských výzkumných infrastruktur, jejich členem je Česká republika. Jedná se o infrastruktury DARIAH (The Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities - <https://www.dariah.eu/>) a CLARIN (Common Language Resources and Technology Infrastructure - <https://www.clarin.eu/>). Role MZK v těchto infrastrukturách je, podobně jako u dalších zapojených paměťových institucí, poskytování dat z vlastních fondů pro využití zejména v oblasti digitálních humanitních věd a jazykovědy. MZK přitom vystupuje i jako agregátor dat z dalších digitálních knihoven do České digitální knihovny. Zároveň se MZK zabývá i zkvalitňováním a obohacováním dat a jejich poskytováním v nových formátech. Členy LINDAT/CLARIAH-CZ jsou uvedeni na webu infrastruktury - <https://lindat.cz/partners>). Výše dosavadní finanční spolupráce za MZK (2019–2022): 7.061 tis. Kč.

V rámci programu [HORIZON 2020](#) byla Moravská zemská knihovna v letech 2017–2019 zapojena do projektu AARC2 (Authentication and Authorisation for Research and Collaboration, 2017–2019), který navázal na předcházející projekt AARC. Tyto projekty sdružily více než 20 partnerů včetně organizací národních výzkumných a vzdělávacích sítí (NREN), knihoven a výzkumných a vzdělávacích e-infrastruktur. Jednalo se o infrastrukturní projekt, který byl zaměřen na problematiku autentizace a autorizace ve výzkumných sítích a dosáhl usnadnění sdílení výsledků výzkumů napříč obory. Jedním z dopadů projektu je možnost poskytovat přístup k digitalizovaným dokumentům v českých digitálních knihovnách s využitím akademické federace identit CESNET. Výše finanční spolupráce (AARC a AARC2): 960 tis.

2.5.2 Kolektivní členství VO v nevládních mezinárodních organizacích VaVal

MZK je díky členství ve velké výzkumné infrastruktuře Clariah zapojena do dvou evropských výzkumných infrastruktur, jejichž členem je ČR:

- DARIAH (The Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities - <https://www.dariah.eu/>).
- CLARIN (Common Language Resources and Technology Infrastructure - <https://www.clarin.eu/>).

MZK je dále členem těchto mezinárodních organizací:

- IAML (International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres - <https://www.iaml.info/>)
- IASA (International Association of Sound and Audiovisual Archives <https://www.iasa-web.org/>)
- LIBER (The Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche / Association of European Research Libraries - <https://libereurope.eu/>)
- EADH (European Association for Digital Humanities - <https://eadh.org/>) - společně se členstvím v CzADH (Czech Association for Digital Humanities).

Tyto profesionální sítě přináší MZK nejen nové poznatky a neustálou inspiraci, ale také zapojení do projektů evropského dosahu (viz bod 1. Mezinárodní spolupráce ve výzkumu).

2.5.3 Individuální členství zástupců VO v nevládních mezinárodních organizacích VaVal

prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

- **European Narratology Network** - Členem této mezinárodní skupiny od roku 2007, v letech 2008–2011 byl členem předsednictva ENN. Jde o klíčovou organizaci sdružující několik set organizací a individuálních badatelů z oblasti naratologie, vykonává rozsáhlou publikační, konferenční a badatelskou činnost.
- **Pražský lingvistický kroužek** - Člen od roku 2007. Jde o mezinárodní organizaci rozvíjející dědictví meziválečného PLK, především v tradici českého strukturalismu. Podněcuje badatelské přístupy a pořádá pravidelné přednáškové a konferenční cykly.
- **Forschergruppe Naratologie** - Spolupracovník od roku 2002, skupina se zabývá aktuálními problémy teorie vyprávění a vědeckému zkoumání. Působí při univerzitě v Hamburku. Pravidelná přednášková a konferenční aktivita.
- **Centre de Recherches sur les Arts et le Langage, L'École des hautes études en sciences sociales (CRAL-EHESS)** - Spolupracovníkem od roku 2011. Badatel na půdě CRAL realizoval řadu přednášek tematizujících moderní sémiotiku a naratologii. Aktuálně ve spolupráci s odborníky z CRAL uspořádal vydání vybraných spisů Jana Mukařovského v překladu do francouzštiny s rozsáhlým výkladovým a edičním aparátem a podílel se na přípravě tematického čísla světového teoretického časopisu Communications.

Ing. Petr Žabička

- **Europeana Network Association** (<https://pro.europeana.eu/europeana-network-association/about-the-network>) - člen komunity EuropeanaTech. Cílem ENA je sdružovat odborníky kteří usilují o rozšiřování a zlepšování přístupu k evropskému digitálnímu kulturnímu dědictví, EuropeanaTech je pak zaměřena na rozvoj technologií a výměnu zkušeností v této oblasti.
- **Europeana Aggregators forum** (<https://pro.europeana.eu/page/aggregators>) - jako zástupce MZK coby provozovatele České digitální knihovny je členem EAF které slouží k výměně zkušeností v oblasti agregace a sdílení digitalizovaných dokumentů z digitálních knihoven.

Mgr. Eva Chodějovská, Ph.D.

- **Centro geografico-cartografico di studio e documentazione (Università degli studi di Trento)** – členka. Výzkumné centrum při univerzitě v Tridentu Centro geografico-cartografico di studio e documentazione Università degli studi di Trento se sídlem

v Roveretu, Itálie. Členství přináší výměnu know-how, přístup do knihovny a k mapovému fondu.

- **Città e storia** [Cities and History] (Řím, Itálie) – členka redakční rady časopisu Centro di studi su Roma III (Croma), de facto italská platforma celoevropské komise pro dějiny měst, vedle vydávání časopisu organizuje odborné workshopy a podobná setkání.
- **International Cartographic Association - Commission on the History of Cartography** – členka. Mezinárodní organizace pořádající konference a odborná setkání, členství v komisi přináší aktivní kontakty s kartografy a GIS specialisty.

Dalibor Lehečka

- **DARIAH Working Group Lexical Resources** (<https://dariah-eric.github.io/lexicalresources/pages/TEILex0/TEILex0.html>) - pracovní skupina, která se zaměřuje na aplikaci a explikaci existujících standardů, a to jak onomasiologických (TMF, TBX a SKOS), tak semasiologických (LMF, TEI a Ontolex).
- **e-editiones** (<https://www.e-editiones.org>) - sdružení, které se mj. zaměřuje na iniciaci a koordinaci vývoje open-sourcového softwaru pro digitální edice a na zajištění dlouhodobé dostupnosti digitálních edic.
- **European Association for Digital Humanities** (EADH, <https://eadh.org>) - jako místopředseda České asociace pro digitální humanitní vědy (CzADH; www.czadh.cz) je i členem EADH, která se zaměřuje na reprezentaci evropských digitálních humanitních věd ve všech oborech a na podporu spolupráce v tomto oboru.

Mgr. Jana Franková, Ph.D.

- **Société française de musicologie** - členka. Oborová společnost sdružující francouzské i zahraniční muzikology.
- **Institut de recherche en musicologie** - zahraniční korespondenční badatel. Specializované výzkumné centrum podporované státem, s několika nositeli (fr. ministerstvo kultury, Národní centrum pro vědu a výzkum (CNRS), fr. národní knihovna, Sorbonne-Universités).
- **Centre de musique baroque de Versailles** - přidružený badatel (chercheuse associée). Soukromá organizace, jejíž výzkumné centrum je součástí Národního centra pro vědu a výzkum (CNRS).

PhDr. Jindra Pavelková, Ph.D.

- **ICarus4all** (<https://www.icar-us.eu/en/icarus4all/executive-board/>) - víceprezidentka. Mezinárodní výzkumné centrum, které se zaměřuje na výzkum archiválií.

2.5.4 Smlouvy nebo společné projekty VO se zahraničními organizacemi

zabývajícími se VaVal

Smlouvy o spolupráci:

V roce 2019 podepsala Moravská zemská knihovna smlouvu o dlouhodobé spolupráci s Die sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek v Drážďanech. Na jejím základě dochází k výměně zkušeností zejména v oblasti digitalizace a vývoje aplikací pro její podporu.

Na začátku roku 2021 bylo podepsáno memorandum o spolupráci s Bibliothèque nationale de France (dále BNF). Memorandum se týká spolupráce v oblasti vědy, výzkumu, digitalizace a výměnných stáží. Impulesem k tomuto kroku byl společný projekt v podobě konference o česko-francouzském skladateli Antonínu Rejchovi, na který navázaly stáže pracovníků MZK v BNF. Podobné memorandum bylo uzavřeno s CEFRES (Centre français de recherche en sciences sociales, Francouzský ústav pro výzkum ve společenských vědách). Partnerská smlouva s BNF a s CEFRES otevřela možnost badatelské výměny s francouzským prostředím. Uskutečnilo se několik stáží ve Francii a vznikla společná úspěšná výstava s tištěným katalogem věnovaným osobnosti Antonína Rejchy. Někteří členové týmu ve francouzském prostředí pravidelně publikují.

Počátkem roku 2022 byla podepsána smlouva o spolupráci s Centrem vědecko-technických informací Slovenské republiky. Na základě této smlouvy dochází k výměně zkušeností v oblasti knihovnictví a spolupráci v oblasti vývoje a nasazování softwaru.

Na konci roku 2022 bylo podepsáno Memorandum o porozumění o výměnných činnostech mezi Moravskou zemskou knihovnou a Národním muzeem tchajwanské literatury. Memorandum potvrzuje již navázané kontakty a probíhající úzkou spolupráci obou institucí. Cílem je mimo jiné podpořit prospěšnou kulturní spolupráci a výměnu. Jedná se především o výstavy s literární tematikou, či o výměny související s publikační a odbornou činností.

Společné projekty se zahraničními organizacemi:

V listopadu roku 2019 byl zahájen projekt ze schématu Kreativní Evropa *EODOPEN*, končící v roce 2024. Projekt řeší zpřístupnění děl nedostupných na trhu. Koordinátorem projektu je Innsbruck University, partnery jsou dále: University of Tartu, National and University Library (Ljubljana), University of Greifswald, National Library of Sweden, Nicolaus Copernicus University in Torun, Knihovna AV ČR, Vědecká knihovna v Olomouci, National Library of Portugal, National Library of Estonia, National Széchényi Library, Slovak Centre of Scientific and Technical Information, University of Regensburg a University of Vilnius. Úkolem MZK je vyvinout pro prezentaci výsledků projektu společný portál agregující digitalizační výstupy řešitelů projektu.

V roce 2021 byl zahájen projekt *Nahráno – Otevřeno, Digitalizace, zpřístupnění a edukativní využití uměleckých sbírek v paměťových institucích*, financovaný z fondů EHP 2014–2021. Tento projekt, který končí v roce 2024, spojil Muzeum umění Olomouc, Moravskou zemskou knihovnu v Brně, National Archives of Iceland a Knihovnu Akademie

věd ČR. Úlohou MZK v projektu je propojení oblastí evidence kulturního dědictví, jejich konzervátorského ošetření, digitalizace a prezentace. Své předchozí zkušenosti i nově získané poznatky sdílí s partnery a přenáší dobrou praxi jak v oblasti technologií, tak práce s knihovními fondy do muzejního prostředí, které za situací v knihovnách zaostává. Zároveň získává impulzy a poznatky o prezentačních a edukačních aktivitách napojených na kulturní dědictví v českém i zahraničním prostředí.

V rámci projektu *Kramářské tisky v brněnských historických fondech* se podařilo navázat spolupráci na mezinárodní úrovni. Výsledkem je v loňském roce publikovaná kolektivní monografie s příspěvky několika zaměstnanců vydaná v Amsterdam University Press, oboustranná účast na konferencích a odborných setkáních i pravidelné návštěvy zahraničních badatelů (Patricia Fumerton, Oren Cohen-Roman, Siv Gøril Brandtzæg aj.).

Spolupráce v oblasti historické kartografie přinesla MZK spolupředsedatelství mezinárodní konference historické kartografie, nejvýznamnější celosvětové oborové konference, a to v roce 2026. Moravská zemská knihovna vedle organizačního podílu a samotných konferenčních vystoupení uspořádá také výstavu věnovanou Mollově sbírce, nově zapsané v seznamu Pamětí světa UNESCO. Zástupkyně MZK se vedle aktivních vystoupení na mezinárodních konferencích účastní také setkání kurátorů významných evropských mapových sbírek, které tvoří významnou neformální oborovou platformu.

Na konci roku 2022 byl zahájen i projekt *DIGEOCAT & Lib. Research into representation of intercultural contracts in Czech travelogue texts from the Mediterranean up to 1918 (Výzkum reprezentací mezikulturních kontaktů v českých cestopisných textech ze Středomoří do roku 1918 s využitím nástrojů digital humanities)*. Cílem projektu je výzkum reprezentací mezikulturních kontaktů v prostoru Středomoří v česky (resp. staročesky) psaných textech cestopisné povahy od 15. století do r. 1918 s využitím nástrojů digital humanities: digitálního mapování, digitalizace dokumentů a zpracování big dat. Na základě funkční kooperace mezi přírodními vědci z oblasti geoinformatiky a digitální kartografie a českými, italskými, španělskými a chorvatskými humanitními vědci z oblasti literární kultury bude jako hlavní výstup vytvořen digitální multitematický atlas, jenž bude vizualizovat trasy cest po Středomoří, zaznamenané v cestopisných textech. Atlas bude interaktivně propojen prostřednictvím vybraných klíčových témat s nově vytvořenou digitální knihovnou. Výsledků aplikovaného výzkumu bude využito pro vzdělávání, vědeckou činnost a rozvoj kulturních kompetencí evropské společnosti. Řešitelé projektu jsou mimo MZK Univerzita Palackého v Olomouci, Università degli Studi di Udine (Itálie), Universidad de Granada (Španělsko), Sveučilište u Zagrebu (Chorvatsko).

Tab. 2.5.1: Přehled projektů mezinárodní spolupráce ve VaV

program	<u>název projektu</u>	kód	dobu řešení	účastníci	Rozsah spolupráce	zaměření a přínos pro VO
Kreativní Evropa	eBooks-On-Demand-Network Opening Publications for European Netizens	607666 CREA-1-2019-1-AT-CULT-COOP2	11/2019 – 10/2024	Innsbruck University University of Tartu National and University Library (Ljubljana) University of Greifswald National Library of Sweden Nicolaus Copernicus University in Torun Knihovna AV ČR Vědecká knihovna v Olomouci National Library of Portugal National Library of Estonia National Széchényi Library Slovak Centre of Scientific and Technical Information University of Regensburg University of Vilnius MZK	200.620,71 EUR (tzn. 4.840.977,73 Kč)	Úkolem MZK je vyvinout pro prezentaci výsledků projektu společný portál agregující digitalizační výstupy řešitelů projektu.
EHP	Nahráno – Otevřeno, Digitalizace, zpřístupnění a edukativní využití uměleckých sbírek v paměťových institucích	KU-CH1-075	4/2021 – 4/2024	Muzeum umění Olomouc Moravská zemská knihovna v Brně National Archives of Iceland Knihovna Akademie věd ČR	7.206.617,-	Úlohou MZK v projektu je propojení oblastí evidence kulturního dědictví, jejich konzervátorského ošetření, digitalizace a prezentace. Své předchozí zkušenosti i nově získané poznatky sdílí s partnery a přenáší dobrou praxi jak v oblasti technologií, tak práce s knihovními fondy do muzejního prostředí, které za situací v knihovnách zaostává. Zároveň získává

						impulzy a poznatky o prezentačních a edukačních aktivitách napojených na kulturní dědictví v českém i zahraničním prostředí.
ERASMUS+	<i>DIGEOCAT & Lib. Research into representation of intercultural contracts in Czech travelogue texts from the Mediterranean up to 1918</i>	2022-1-CZ01- KA220- HED- 000085765	12/2022 – 11/2025	Univerzita Palackého v Olomouci Universita degli Studi di Udine Universidad de Granada Sveučilište u Zagrebu MZK	1.680.000,-	Cílem projektu je výzkum reprezentací mezikulturních kontaktů v prostoru Středomoří v česky (resp. staročesky) psaných textech cestopisné povahy od 15. století do r. 1918 s využitím nástrojů digital humanities: digitálního mapování, digitalizace dokumentů a zpracování big dat. Na základě funkční kooperace mezi přírodními vědci z oblasti geoinformatiky a digitální kartografie a českými, italskými, španělskými a chorvatskými humanitními vědci z oblasti literární kultury bude jako hlavní výstup vytvořen digitální multitematický atlas, jenž bude vizualizovat trasy cest po Středomoří, zaznamenané v cestopisných textech. Atlas bude interaktivně propojen prostřednictvím vybraných klíčových témat s nově vytvořenou digitální knihovnou. Výsledků aplikovaného výzkumu bude využito pro vzdělávání, vědeckou činnost a rozvoj kulturních kompetencí evropské společnosti.

2.5.5 Další formy mezinárodní spolupráce

MZK spolupracuje od roku 2012 se sdružením rakouských, maďarských, českých a německých klášterů Klösterreich, a to prostřednictvím Benediktinského opatství Rajhrad (MZK sama nemůže být dle podmínek stanovených sdružením členem) a v jeho prostorách realizovaných aktivit pro odbornou i laickou veřejnost. Spolupráce s [Klösterreichem](#) vedle popularizace výsledků českého výzkumu v zahraničí umožňuje navazovat také vlastní výzkumnou spolupráci se zahraničními kláštery, s Centre de Recherches sur les Arts et le Langage, Paris.

MZK rovněž spolupracuje s Diözeanarchiv St. Pölten a podílí se na některých aktivitách International Centre for Archival Research, zejména v oblasti zpřístupnění historických knihovních fondů. Mezinárodní spolupráci má MZK navázanu s Bibliothèque nationale de France, s níž připravuje pro rok 2025 společnou virtuální výstavu o recepci střeoevropských skladatelů u francouzských nakladatelů. Dále průběžně probíhá badatelská spolupráce s Centre de musique baroque de Versailles a s Institut de Recherche en Musicologie v Paříži, jež zahrnuje přednášky, konference a společné publikace věnující se zejména hudebním vazbám mezi Francií a střední Evropou.

MZK je také členem mezinárodní sítě EoD, do níž je zapojena řada evropských výzkumných institucí. Primárním cílem EoD je na jednom místě poskytovat uživatelům službu digitalizace autorsky volných dokumentů z fondů členských knihoven. V rámci sítě EoD vznikají také projekty zaměřené na bezbariérové zpřístupnění fondů evropských knihoven uživatelům. MZK je aktuálně spoluřešitelem již zmíněného projektu [EODopen](#).

MZK dále spolupracuje s platformou DiFMOE (Digitales Forum Mittel- und Osteuropa) na digitalizaci a zpřístupnění historických dokumentů z německojazyčné kulturní oblasti. Mimo zpřístupnění digitalizovaných dokumentů ze sbírek MZK v širším kontextu dochází k transferu výstupů výzkumu a znalostí MZK.

MZK organizuje každoročně ve spolupráci s předními akademickými pracovišti v ČR seminář pro zahraniční bohemisty (univerzitní pracovníci, badatelé a překladatelé), v rámci něhož se prezentují aktuální vědecké a výzkumné poznatky v oblasti bohemistických studií.

MZK se také zapojuje do práce mezinárodních komunit a pracovních skupin:

- International GLAM Labs Community (<https://glamlabs.io/>)
- AI4LAM - Artificial Intelligence for Libraries, Archives, and Museums (<https://sites.google.com/view/ai4lam>)
- International Image Interoperability Framework (<https://iiif.io/>).

2.6 Národní výzkumná spolupráce s jinými VO

Moravská zemská knihovna (MZK) je tradičním a pevným členem sítě badatelských pracovišť v České republice. MZK spolupracuje na vědeckých a výzkumných projektech s různými partnery, jako jsou: rezortní výzkumné organizace, zejm. Národní knihovna ČR, Muzeum umění v Olomouci, Národním muzeum, Moravské zemské muzeum, univerzitní pracoviště jako např. Univerzita Karlova, Masarykova univerzita, Vysoké učení technické,

Univerzita Palackého v Olomouci nebo Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Univerzita Pardubice nebo výzkumné ústavy jako např. Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., Knihovna AV ČR, v. v. i. Díky schopnosti vytvářet kvalitní aplikované výsledky je MZK vyhledávaným partnerem projektové spolupráce, která je financována zejména v rámci projektů NAKI. Podrobněji k jednotlivým projektům viz tabulka 2.6, v níž uvádíme na každém řádku samostatně jednotlivé dříve či aktuálně řešené projekty.

Tab. 2.6: Národní výzkumná spolupráce s jinými VO

<i>spolupracující VO</i>	<i>forma</i>	<i>období</i>	<i>rozsah</i>	<i>zaměření a přínos pro VO</i>
Národní knihovna ČR	projekt NAKI II DG16P02H020	3/2016 – 12/2020	6.046 tis. Kč	IN-PROVE: budování INtegrovaného prostředí pro PRůzkum, Ochranu, Výzkum a Evidenci novodobých knihovních fondů MZK provádí výzkum v oblasti poškození knihovního fondu, řeší ale také problematiku zpřístupnění a prezentace ucelených sbírek rozptýlených ve fondu a také regionálních mutací periodického tisku.
Vysoké učení technické (FIT)	projekt NAKI II DG16P02R006	3/2016 – 12/2020	7.668 tis. Kč	CPK - Využití sémantických technologií pro zpřístupnění kulturního dědictví prostřednictvím Centrálního portálu knihoven MZK byla lídrem vývoje nástrojů Centrálního portálu knihoven, který umožňuje prohledávání fondů všech zapojených knihoven z jednoho místa.
Vysoké učení technické (FIT)	projekt NAKI II DG18P02OVV055	3/2018 – 12/2022	4.616 tis. Kč	PERO - Pokročilá extrakce a rozpoznávání obsahu tištěných a rukou psaných digitalizátů pro zvýšení jejich přístupnosti a využitelnosti MZK poskytuje pro projekt zejména své bohaté fondy a know-how odborníků, kteří se

				podílejí na strojovém učení při četbě rukopisných (zejména poškozených) textů.
Knihovna Akademie věd ČR Masarykova univerzita (ÚVT) Národní knihovna ČR	projekt NAKI II DG16P02R044	3/2016 – 12/2020	2.914 tis. Kč	ARCLib - komplexní řešení pro dlouhodobou archivaci digitálních (knihovných) sbírek MZK se dlouhodobě podílí na řešení otázek problematiky LTP (Long Term Preservation) digitálního obsahu (nejen digitalizací vzniklého ale i born-digital).
Univerzita Hradec Králové (FF) Univerzita Pardubice (FR)	projekt NAKI II DG16P02R047	3/2016 – 12/2020	6.870 tis. Kč	Brána moudrosti otevřená. Barokní kulturní dědictví klášterů Broumov a Rajhrad: ochrana, restaurování, prezentace MZK posunula svůj výzkum v oblasti klášterních knihoven ke srovnání nejen fondů, ale i kulturního dopadu v regionu s dalšími benediktinskými kláštery ČR.
Knihovna Akademie věd ČR Národní knihovna ČR	projekt NAKI II DG18P02OVV002	3/2018 – 12/2022	5.010 tis. Kč	RightLib - elektronické zpřístupnění chráněných publikací MZK projekt navazuje na aktivity v oblasti zpřístupnění digitálních dokumentů, v tomto případě se projekt orientuje na zajištění přístupu k autorsky chráněným dokumentům.
Knihovna Akademie věd ČR Národní knihovna ČR	projekt NAKI II DG20P02OVV002	3/2020 – 12/2022	2.348 tis. Kč	DL4DH – vývoj nástrojů pro efektivnější využití a vytěžování dat z digitálních knihoven k posílení výzkumu digital humanities V rámci projektu jsou vytvářeny nástroje pro práci odborníků v oblasti Digital Humanities s digitálními knihovnami, které konsorcium partnerů provozují.

Masarykova univerzita (FF)	projekt NAKI II DG18P02OVV021	3/2018 – 12/2022	9.947 tis. Kč	Kramářské písně v brněnských historických fondech MZK v rámci projektu zpřístupnila a kulturně mezioborově zhodnotila svůj v nedávné době velmi početně obohacený fond kramářských písní a tisků.
Akademie věd ČR (Etnologický ústav)				
Moravské zemské muzeum				
Masarykova univerzita (FF)	projekt OP VVV CZ.02.3.68/0.0/0.0/18_067/0012281	1/2020 – 12/2022	2.958 tis. Kč	Humanitní vědy dokořán MZK dodává digitální obsah pro pilotní projektovou výuku několika gymnázií Jihomoravského kraje. Koordinátorem projektu je Kabinet informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity.
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (FF)	projekt NAKI II DG18P02OVV036	3/2018 – 12/2022	13.084 tis. Kč	Česká literatura ve světě a světová literatura v Čechách v letech 1989–2020 MZK v rámci tohoto projektu zprovoznila databázi české literatury v překladu, a navázala tak na aktivity v oblasti prezentace moderní české literatury na mezinárodních knižních veletrzích.
Ústav pro českou literaturu AV ČR	projekt NAKI III DH23P03OVV013	3/2023 – 12/2027	15.399 tis. Kč	ALKARO – Almanachy, kalendáře, ročenky v českých zemích 1801–1945 MZK si v rámci projektu klade za cíl zpracovat nepravá periodika, mezi něž patří almanachy, kalendáře a ročenky, a zkompletovat tak řadu České retrospektivní bibliografie, která zdokumentovala stav periodik vydaných v českých zemích do roku 1945. Současně bude zajištěn navazující výzkum a interpretace tohoto unikátního materiálu a jeho následné zpřístupnění odborné i laické veřejnosti.
Univerzita Karlova (FF)				

Knihovna Akademie věd ČR Národní knihovna České republiky Vysoké učení technické v Brně	projekt NAKI III DH23P03QVV033	3/2023 – 12/2027	4.672 tis. Kč	Orbis Pictus – oživení knihy pro kulturní a kreativní odvětví Cílem projektu je otevřít veřejnosti grafický obsah digitálních knihoven. S využitím metod strojového učení bude možné identifikovat grafické elementy obsažené v digitalizovaných dokumentech, typově je kategorizovat, doplnit o kontextové údaje umožňující jejich snadnější vyhledávání a rozšířit tak nabídku služeb našich digitálních knihoven o systém pro vyhledávání takto identifikovaných grafických prvků.
Knihovna Akademie věd ČR Národní knihovna České republiky Vysoké učení technické v Brně	projekt NAKI III DH23P03QVV066	3/2023 – 12/2027	5.359 tis. Kč	Smart digilinka – strojové učení pro digitalizaci tištěného dědictví Záměrem projektu je vývoj nástrojů využívajících strojového učení v procesu digitalizace a vytvoření poloprovozu digitalizační linky tak, aby se tento proces výrazně zefektivnil a bylo z něj odstraněno co nejvíce činností, které může zajistit moderní software. Výsledek projektu bude použitelný na digitalizačních pracovištích velkých českých i zahraničních knihoven, a to v podobě samostatné instalace nebo na dálku využívané služby.
Vysoké učení technické v Brně Masarykova univerzita	projekt NAKI III DH23P03QVV060	3/2023 – 12/2027	6.400 tis. Kč	semANT – Sémantický průzkumník textového kulturního dědictví Hlavním cílem projektu je zvýšení efektivity a hloubky možností vyhledávání ve fulltextové reprezentaci digitalizovaných

				dokumentů na úrovni významu textu a tím i výrazné zlepšení možností přirozené navigace mezi tematicky podobnými dokumenty. Uživatelům digitálních knihoven bude nabídnuto fulltextové vyhledávání rozšířené o pochopení významu dotazů, možnost vyhledávat podle částí textu (například odstavců) s možností současně specifikovat téma, které je v daném textu zajímavé.
Univerzita Karlova	projekt NAKI III DH23P03OVV008	3/2023 – 12/2027	11.680 tis. Kč	OmniOMR – rozpoznávání hudebního záznamu v digitálních knihovnách pomocí strojového učení, celkový objem finančních prostředků Cílem projektu je automaticky zdokumentovat, evidovat a zpřístupňovat hudební kulturní dědictví zapsané v hudební notaci v českých digitálních knihovných sbírkách. Tento cíl bude naplněn pomocí implementace dvou úzce souvisejících funkcionalit pro české digitální sbírky – umožnit vyhledávání hudební notace a umožnit vyhledávání v hudební notaci a pomocí hudební notace.

2.7 Uživatelé výsledků aplikovaného výzkumu VO

MZK koncipuje své výsledky jako všeobecně přístupné, což je dáno podstatou jejího poslání. Veškeré publikační výstupy jsou přístupné ve fondu MZK a Národní knihovny ČR, metodiky jsou zpřístupňovány v rámci Národního úložiště šedé literatury, software je zpřístupňován jako open source obvykle na serveru github.com. Další specifické výstupy vědecké činnosti jsou prezentovány buď na webu MZK, nebo na webech jednotlivých projektů, jejichž jsou výstupem. Přesto MZK v minulosti na využívání některých výsledků uzavřela smlouvy o užívání výsledků, a tak povědomí o těchto výsledcích rozšířila mezi přímé uživatele a spolupracovníky daných organizací. Řada organizací využívá výstupy výzkumu a vývoje v

MZK prostřednictvím digitální knihovny MZK a dalších online služeb knihovnou provozovaných.

Tab. 2.7: Uživatelé výsledků aplikovaného výzkumu VO

<i>uživatel</i>	<i>forma</i>	<i>období</i>	<i>rozsah</i>	<i>zaměření a přínos pro VO</i>
Vojenský historický ústav		Od 2019	Poskytováno bezplatně, zefektivnění práce	Viz A. Projekt NAKI PERO DG18P02OVV055
Knihovna AV ČR		Od 2019	Poskytováno bezplatně, zefektivnění práce	Viz A. Projekt NAKI PERO DG18P02OVV055 Viz D. Projekt NAKI ARCLIB DG16P02R044 Viz E. Projekt NAKI Rightlib DG18P02OVV002
Universität Mannheim		Od 2019	Poskytováno bezplatně, zefektivnění práce	Viz A. Projekt NAKI PERO DG18P02OVV055
Masarykova univerzita		Od 2019	Poskytováno bezplatně, zefektivnění práce	Viz A. Projekt NAKI PERO DG18P02OVV055
MZK (Knihovny.cz)		Od 2016	Poskytováno bezplatně, zefektivnění práce	Viz B. Projekt NAKI CPK DG16P02R006
Knihovny ČR zapojené v Knihovny.cz (https://www.knihovny.cz/Content/zapojene-knihovny-a-zdroje)		Od 2016	Poskytováno bezplatně, zefektivnění práce	Viz B. Projekt NAKI CPK DG16P02R006
Národní knihovna ČR		Od 2019	Poskytováno bezplatně, zefektivnění práce	Viz C. Projekt NAKI INPROVE DG16P02H020 Viz E. Projekt NAKI Rightlib DG18P02OVV002
MZK		Od 2019	Poskytováno bezplatně, zefektivnění práce	Viz C. Projekt NAKI INPROVE DG16P02H020 Viz E. Projekt NAKI Rightlib DG18P02OVV002 Viz F. Projekt NAKI DG18P02OVV036

Knihovna Ústeckého kraje		Od 2019	Poskytováno bezplatně, zefektivnění práce	Viz C. Projekt NAKI INPROVE DG16P02H020
Vědecká knihovna v Olomouci		Od 2019	Poskytováno bezplatně, zefektivnění práce	Viz C. Projekt NAKI INPROVE DG16P02H020
Muzeum umění v Olomouci			Poskytováno bezplatně, zefektivnění práce	Viz D. Projekt NAKI ARCLIB DG16P02R044
Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové		Od 2020	Poskytováno bezplatně, zefektivnění práce	Viz E. Projekt NAKI Rightlib DG18P02OVV002
Registrovaní čtenáři knihoven (https://ndk.cz/knihinst)		Od 2020	Poskytováno bezplatně	Viz E. Projekt NAKI Rightlib DG18P02OVV002
MZK (Knihovna Milana Kundery)		Od 2022	Poskytováno bezplatně, Prezentace fondu	Viz F. Projekt NAKI DG18P02OVV036

A. Projekt NAKI PERO [DG18P02OVV055](#)

Významným výsledkem s mezinárodním přesahem jsou výstupy projektu NAKI PERO [DG18P02OVV055](#), na němž se MZK podílela. Výsledky projektu začaly být využívány externími uživateli již v průběhu vývoje v roce 2019. V soutěži ICDAR 2021 Competition on Historical Document Classification (<https://lme.tf.fau.de/competitions/icdar-2021-competition-on-historical-document-classification/>) software PERO zvítězil ve všech kategoriích. Řešení pro rozpoznávání naskenovaného rukopisného písma i různých druhů tištěného písma v současnosti využívá řada odborných pracovišť a týmů. Za zmínku stojí mimo využití v MZK například nasazení ve Vojenském historickém ústavu pro OCR rukopisných vojenských deníků a dalších rukopisných dokumentů nebo Knihovna AV ČR ve své digitalizační lince. OCR projektu PERO bylo testováno v rámci evropského projektu “OCCAM - OCR, ClassificAtion & Machine Translation” z programu “Connecting Europe Facility (CEF)”, využívá je i Universität Mannheim. Tým odborníků z Masarykovy univerzity využívá webovou aplikaci projektu pro přepisy kramářských písní a Národní muzeum s týmem spravujícím <http://www.spalicek.net/> pracují na nové verzi Ignisu pro plné texty, aby mohli využít PERO OCR pro automatické přepisy kramářských písní. Online aplikace pero-ocr je využívána od akademického roku 2021/2022 ve výuce na MU v předmětu Digitální kodikologie a paleografie. Software je v ČR v současnosti aktivně využíván také v MZK. Firma Elsys Engineering připravuje se instalaci pro Státní oblastní archiv v Plzni. Vzhledem k volné licenci nemáme přesný přehled o všech uživateli tohoto software.

B. Projekt NAKI CPK [DG16P02R006](#)

Aplikované výsledky projektu NAKI CPK [DG16P02R006](#) - Využití sémantických technologií pro zpřístupnění kulturního dědictví prostřednictvím Centrálního portálu knihoven jsou integrovány do poloprovozu portálu Knihovny.cz, do kterého je přímo zapojeno již více než 90 veřejných knihoven včetně všech ústředních a krajských. Jednotlivé výstupy projektu jsou použitelné i samostatně například pro obohacení indexu digitálních knihoven. Seznam zapojených knihoven je uveden na stránce <https://www.knihovny.cz/Content/zapojene-knihovny-a-zdroje> a zahrnuje celou škálu knihoven Národní knihovnou ČR počínaje, přes všechny krajské knihovny až po některé městské nebo obecní knihovny.

C. Projekt NAKI INPROVE [DG16P02H020](#)

Hlavním výsledkem projektu NAKI INPROVE [DG16P02H020](#) je systém na evidenci jednotlivých čísel denního tisku a jejich srovnání s cílem identifikovat různé regionální mutace jednotlivých čísel stejného titulu z fondů různých paměťových institucí. Mimo partnerů projektu (NK a MZK) je do jeho využívání zapojena i Vědecká knihovna v Olomouci a Knihovna Ústeckého kraje jako další příjemci celostátního povinného výtisku periodik, systém je však připraven na zapojení dalších institucí, resp. jejich sbírek. Systém umožňuje uživatelům (badatelům i správcům sbírek) identifikovat unikátní exempláře novin a umožnit tak jejich lepší ochranu a zpřístupnění.

D. Projekt NAKI ARCLIB [DG16P02R044](#)

Software ArcLib, aplikovaný výstup projektu NAKI ARCLIB [DG16P02R044](#), sloužící pro dlouhodobou správu a uchování digitálních dokumentů, je nasazen v Knihovně AV ČR a MZK, jeho nasazení zvažuje Muzeum umění v Olomouci a některé další instituce.

E. Projekt NAKI Rightlib [DG18P02OVV002](#)

Výstupem projektu NAKI Rightlib [DG18P02OVV002](#) bylo řešení přístupu uživatelů k digitalizovaným dokumentům v souladu s autorským zákonem. Výsledky projektu se významně uplatnily již během pandemie, kdy došlo ke zpřístupnění téměř všech v té době digitalizovaných dokumentů prostřednictvím digitálních knihoven MZK, Národní knihovny a Knihovny Akademie věd ČR. V současnosti je již systém omezen jen na přístup k dílům nedostupným na trhu, který nyní poskytuje mimo uvedených tří knihoven i Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, další krajské knihovny (např. Zlín nebo Plzeň) se připravují tuto službu spustit. Uživatelé této služby jsou pak registrovaní uživatelé (čtenáři, studenti, zaměstnanci) více než 260 institucí z ČR (jejich seznam je na adrese <https://ndk.cz/knihinst>).

F. Projekt NAKI [DG18P02OVV036](#)

Výstupy projektu NAKI DG18P02OVV036 Česká literatura ve světě a světová literatura v Čechách v letech 1989–2020 byly zaměřeny na jedné straně na překlady české literatury do cizích jazyků, které se podařilo zejména ve sledovaných jazycích (francouzština, polština, angličtina, němčina) podchytit ve specializované mapě, výstavě s katalogem, která nyní putuje po českých knihovnách a databázi, na straně druhé na recepci světové literatury v Česku, shromážděné opět v databázi a specializované mapě. Tyto výstupy doplnily dvě metodiky zaměřené na akvizici cizojazyčné literatury českými knihovnami a na tvorbu bibliografií. Podchyceno bylo také dílo Milana Kundery, kde vedle plánovaných bibliografie a výstavy s katalogem vznikla též navíc specializovaná mapa, nyní hojně využívaná pro zpřístupnění Knihovny Milana Kundery, otevřené v MZK 1. dubna 2023. Obecně jsou uživateli pracovníci a uživatelé knihoven, návštěvníci knihovny Milana Kundery, zahraniční badatelé v oblasti Kunderova díla, pracovníci Českého literárního centra a Českých center v zahraničí, pracovníci univerzitních a akademických jazykovědných pracovišť, čeští a zahraniční literární vědci, a studenti (na FF Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích vznikly navazující kurzy v rámci řádného studia i v rámci mimořádných forem studie (absolventi kurzů U3V či Dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků). S databází i publikacemi překladů v příslušných národních literaturách pracují pedagogičtí zaměstnanci a studenti zahraničních bohemistik, pro popularizační účely je využívají Česká centra v zahraničí.

Další aplikované výstupy (bez uvedení konkrétního uživatele):

Metodika pro zpracování kramářských tisků podle pravidel RDA vytvoření v rámci projektu NAKI II [DG18P02OVV021](#) poskytla návod pro zpracování vlastních fondů především malým muzeím, které kramářské fondy zpracovávají v knihovním systému. Pro ostatní způsoby evidence se stala vítaným vodítkem, jakým způsobem a jaké údaje je třeba evidovat. Metodika je volně dostupná, o jejím aktivním využívání jsme informováni především díky workshopům, prostřednictvím kterých se snažíme výsledky prezentovat na národní a regionální úrovni a také ze setkání v rámci badatelských cest.

Specializovaná mapa kramářských tisků představuje nadále rozvíjený a rozšiřovaný výsledek projektu NAKI II [DG18P02OVV021](#), který slouží především ke kvantitativní analýze fondů kramářských písní. Umožňuje např. dynamickou analýzu šíření konkrétních textů, popř. nápisových odkazů v čase. Prostřednictvím mapy lze také již pilotně sledovat rozšíření užití dřevořezu v těchto specifických tiskovinách. Je zaměřen primárně na akademické a velké paměťové instituce, byť o jeho občasném využívání i na úrovni menších muzeí.

2.8 Popularizace a další specifické výzkumné aktivity VO

MZK prezentuje výsledky výzkumu nejen v rámci obce odborníků, ale vždy se snažila o popularizaci vědy (nejen vlastního výzkumu) směrem k nejširší veřejnosti, mládeži i dospělým. O tom svědčí řada přednáškových cyklů, exkurzí, výstav či jiných programů, které každoročně pro své uživatele připravuje. MZK tak naplňuje zejména Koncepti knihoven ČR v oblasti fungování knihoven jako komunitních center, tedy nejen jako míst, kde je možné

půjčit si knihy a dostat se ke zdrojům dat, ale rovněž jako místa rozvoje čtenářské gramotnosti a všeobecného vzdělání. Zvláštní pozornost věnujeme jako vědecká knihovna rozvoji oborově specifických komunit, zejména v oblasti historických a hudebních fondů, a to od specializovaných exkurzí pro studující vědních oborů, přes tematické výstavy založené na vlastním výzkumu až ke specializovaným přednáškám otevřeným pro laické publikum. Ve spolupráci s AV ČR se taktéž pravidelně zapojuje do Týdne vědy a techniky. Z popularizačních aktivit, které se těší velké návštěvnosti, můžeme jmenovat například programy na podporu vědy a vědeckých poznatků typu Používej MoZeK (program rozvoje kritické gramotnosti, ve spolupráci s velvyslanectvím Spojených států amerických v Praze), či cykly přírodovědných přednášek (ve spolupráci s výraznými vědeckými kapacitami z oblasti, fyziky, astronomie, geofyziky, geologie ad.).

2.8.1 Popularizace

MZK se vždy zaměřovala na popularizaci vědecké práce, v nové budově otevřené veřejnosti v roce 2001 bylo počítáno s konferenčním sálem a dalšími prostorami určenými pro pořádání výstav a přednášek. V posledních letech se MZK cíleně zaměřuje na popularizaci vlastního výzkumu, a to jednak pořádáním seminářů a workshopů k digitalizaci, na kterých jsou prezentovány výsledky prací v oboru vždy za předchozí rok, zapojením se do aktivit Týdne vědy a techniky a původními výstavami a přednáškovými cykly, které vycházejí z odborného zaměření VaV. Nejzřetelněji se tyto tendence projevují v cyklu Oči Brna, který funguje od jara 2015 a jenž prezentuje významné osobnosti brněnského kulturního (literárního, divadelního, výtvarného, hudebního), architektonického či vědeckého světa.

Významnou složkou popularizační činnosti MZK jsou odborné výstavy, které současně umožňují nové tematické zpracování fondů MZK. Tyto výstavy se konají v prostorách MZK v nově zrekonstruované galerii, na speciálních promítacích panelech ve foyer knihovny (Oči Brna) či formou panelových výstav v patrech budovy MZK. V návaznosti na omezení způsobená pandemií COVID-19 jsou některé z fyzických výstav již prvoplánově směřovány do online prostředí, které zároveň umožňuje výstavám prezentovat vědecké poznatky nejen za hranice budovy MZK, ale rovněž umožňuje zajistit jejich dosah i do celého světa. Příkladem takové výstavy byla prezentace bádání nad dílem Antonína Rejchy, která vznikla ve spolupráci s Francouzskou národní knihovnou, která je jednou z partnerských institucí MZK. Dosah této výstavy byl (podobně jako u jiných online výstav) zajištěn jejím bilingvním zpracováním a následnou propagací ze strany obou institucí. Podobně jako v případě Oči Brna jsou i další výstavy doprovázeny nejen katalogem, ale i odbornými přednáškami, komentovanými prohlídkami případně doprovodnými exkurzemi k prezentovaným fondům MZK.

Popularizační činnost MZK není zaměřena pouze na prezentaci výsledků VaV, ale je směřována i na další aktivity, které mají za cíl seznamovat uživatele knihovny s dalšími činnostmi naší instituce. Příkladem mohou být aktivity zaměřené na prezentaci Digitální knihovny MZK (a potažmo výzkumné a vývojové činnosti s ní spjatou). Konkrétní aktivitou byla například v roce 2023 v rámci března měsíce čtenářů Šifra mistra knihomola (<https://www.mzk.cz/sluzby/akce/brezen-mesic-knih-ctenaru-sifrovaci-hra-s-digitalni-knihovnou>). Významnou skupinu popularizačních aktivit představuje taktéž již zmíněný Týden

vědy a techniky (listopad), aktivity spjaté s Měsícem čtenářství (březen), dny otevřených dveří či další popularizační pořady. Mezi ně patří například oblíbený cyklus přednášek na témata z oblasti přírodních věd, cyklus MoZeK (zaměřený na kritické myšlení), komentované promítání zahraničních filmů či čtenářské skupiny.

Podrobný přehled těchto aktivit za období 1/2018 - 6/2023 přikládáme v příloze č. 6.

Další oblastí, která doplňuje původní výzkum MZK, jsou popularizační články, které jsou publikovány v nerezencovaných periodikách, a to především v časopisech DUHA a Čtenář: měsíčník pro knihovny. Vedle aktualit zaměřených na knihovnictví jsou touto formou prezentovány například informace o aktuálně řešených projektech, či o významných počinech (workshopy, konference, představení knih apod.). Tyto informace jsou přístupné rovněž na stránkách Moravské zemské knihovny (www.mzk.cz), a to v sekcích O knihovně či Katalogy a databáze, v nichž jsou prezentovány informace o projektech, publikační činnosti badatelů MZK a taktéž se zde nachází odkazy na externí weby prezentující fondy MZK (např. <https://mapy.mzk.cz>, <http://grafiky.mzk.cz>, <https://osvobozenebrno.mzk.cz> nebo <https://rejcha.knihovny.cz>).

Podrobný přehled publikačních výstupů nezařazených do RIV za období posledních 5 let přikládáme v příloze č. 7.

Ve spolupráci s Masarykovou univerzitou připravila MZK sadu tematických digitálních vzdělávacích zdrojů pro gymnázia včetně metodik pro pedagogy s cílem ukázat edukační potenciál digitalizovaného kulturního dědictví. Propojování formálního a neformálního vzdělávání ve spolupráci s kulturními a pamětovými institucemi reflektuje aktuální potřeby sekundárního školství inovovat výuku v obsahu, formách a metodách. Tyto materiály jsou koncipovány tak, aby studentům a pedagogům přiblížily nejen dané téma, ale také nástroje, kterými studenti přistupují k informacím o daném tématu. Tyto nástroje jsou výstupy projektů VaV, na jejichž řešení se MZK aktivně podílela.

Každoročně jsou pořádány tematické exkurze z oblasti historických knihovních fondů pro studující řady oborů (historie, archivnictví, bohemistika, romanistika, hudební věda, geografie, etnologie, restaurování, architektura aj.). V roce 2023 se těchto exkurzí zúčastnilo ca 500 studujících.

Vědečtí pracovníci vystupují s popularizačními zvanými přednáškami také mimo prostředí MZK (Masarykova univerzita, Jihomoravské muzeum ve Znojmě a další). Podobně je rozvíjena spolupráce i na výstavách, které jsou pořádány jinými institucemi (např. Národní památkový ústav, Moravské zemské muzeum a další).

2.8.2 Další specifické výzkumné aktivity

Vedle aktivit spjatých s řešením DKRVO řeší MZK řadu vědeckých a výzkumných projektů. Jak bylo uvedeno již v předchozích oddílech, MZK byla v minulých letech a stále je hlavním řešitelem či spoluřešitelem řady národních i mezinárodních projektů, a to například v programech NAKI III, VISK, OP VVV, Kreativní Evropa, Norské fondy či ERASMUS +. Zároveň

je MZK zapojena do infrastrukturní sítě (LINDAT-CLARIAH/CZ). Vedle uvedených projektů zaštiťuje MZK i samostatné badatelské projekty členů týmu MZK (například GAČR).

Další oblastí působnosti badatelů v MZK je jejich podíl na výuce odborných předmětů na českých univerzitách či vedení kvalifikačních prací. Podrobné informace k jednotlivým řešitelům DKRVO II uvádíme v životopisech v příloze (příloha č. 5), v samostatné příloze uvádíme souhrnně i jejich další specifické výzkumné aktivity (příloha č. 8).

3. Oblasti výzkumu VO

3.1 Jednotlivé oblasti výzkumu VO

Moravská zemská knihovna řeší svou vědeckou činnost v rámci dvou oblastí: Knihovnictví a informační věda a Písemná a hudební kultura. Tyto oblasti stojí vedle sebe a vzájemně se ovlivňují, v jejich středu ovšem stojí knihovní fond jako takový.

Oblast Písemné a hudební kultury je tradiční oblastí výzkumu MZK. Knihovna disponuje rozsáhlejším týmem a oblast má také širší tematický záběr. Oblast Knihovnictví a informační vědy je menší, ale její význam se v posledních letech zvyšuje. Prudký nástup systémů strojového učení na začátku roku 2023 ukazuje, že implementace těchto technologií do knihovních procesů bude v příštích letech klíčová.

Obě oblasti se vzájemně ovlivňují a vytvářejí společné spektrum výzkumných otázek kladených nad knihovním fondem. Oblast Písemné a hudební kultury se zaměřuje na výzkum knihovních fondů z historického, kulturního a společenského hlediska. Oblast Knihovnictví a informační vědy se zaměřuje na rozvoj nových postupů, jak fond nejen ochránit, ale i zpracovat a zejména prezentovat. Nové nástroje a postupy, stejně jako publikační výsledky jsou dále využívány akademickými i paměťovými institucemi.

A.1 Knihovnictví a informační věda

A. Název oblasti: Knihovnictví a informační věda	
Charakteristika oblasti	MZK využívá ve svých procesech a službách nástroje strojového učení již řadu let a na vzniku některých nástrojů se i podílela. Nejprve se jednalo o jednoduché klasifikátory, později o systém PERO, který umožňuje získávat text i z rukopisných dokumentů. V roce 2022 se MZK podílela na přípravě hned čtyř úspěšných projektů NAKI, které cílí na vývoj a nasazení nástrojů na bázi strojového učení do procesů digitalizace a zpřístupnění v knihovnách. Prudký rozvoj schopností systémů strojového učení, který se naplno projevil na jaře 2023 zveřejněním jazykového modelu GPT a nástroje ChatGPT, otevírá nové možnosti i pro aplikaci systémů strojového učení v knihovnách. V současnosti někteří odborníci predikují vznik skutečně obecné umělé inteligence do několik málo let vzdálené budoucnosti. Na rozdíl od minulosti, kdy automatizace procesů znamenala především jejich algoritmizaci a vytváření nástrojů řešících opakované činnosti, dnes už existují nástroje, které jsou schopné zastat řadu

intelektuálních nebo dokonce tvůrčích činností, jež byly doposud vyhrazeny lidem. To se týká například i oblasti analýzy dat, kdy jsou dnes už běžně dostupné (před několika dny nebo týdny zveřejněné) nástroje, které umožňují analyzovat data pomocí příkazů přirozeného jazyka, ale eliminují rizika „halucinací“ spojená s využíváním prostých jazykových modelů.

Na tak prudké změny není společnost dostatečně připravena. Doposud platilo všeobecné očekávání, že automatizace a robotizace postihne nejprve mechanické, opakované činnosti. Dnes se ale toto paradigma mění a ukazuje se, že bude možné snadno a dostatečně kvalitně automatizovat řadu duševních činností. S touto fundamentální změnou se bude měnit i podoba poskytování informačních služeb. V minulých cca 20 letech došlo k postupné změně v informačním chování uživatelů.

Dnes již jen velmi málo uživatelů pokládá komplexní dotazy pokročilého vyhledávání (například většina použitých vyhledávacích termínů v systémech MZK sestává jen z jednoho nebo dvou slov), většinou uživatelé spoléhají na to, že vyhledávací systém jim již na prvních místech nabídne to, co ve skutečnosti hledají. Jen velmi málo uživatelů tuší, že může v různých systémech využít pokročilého vyhledávání a svůj dotaz tak velmi zpřesnit. I ti, co to vědí, se však k dotazům tohoto typu obracejí jen zřídka. S nástupem velkých jazykových modelů se i tato interakce pravděpodobně změní. Uživatelé pravděpodobně nebudou zadávat vyhledávací dotazy, ale konkrétní otázky, na které chtějí znát odpověď, jako reakci na dotaz ale budou očekávat stručnou (možná odzdrojovanou) informaci, která bude odpovědí na položenou otázku. Uživatelé, kteří tomuto způsobu naplňování svých informačních potřeb přivyknou, se již nebudou ochotni vracet k předchozím způsobům práce. Identifikace těchto obecných trendů pomocí výzkumů a analýz a jejich přenesení do praxe knihovního prostředí bude pravděpodobně jediná cesta, jak udržet knihovny relevantní v konkurenci komerčních projektů a služeb, a proto bude důležitou částí aktivit v této oblasti.

Knihovny mají v této konkurenci určitou výhodu, kterou jsou jejich fondy. Tyto fondy ale nejsou ještě ani zdaleka v celém rozsahu zdigitalizované, někdy neproběhla ani základní rekatologizace starších částí fondu a často jen neúplné informace o něm jsou jen na knižních lístcích. Právě tento fond však ukrývá informace a souvislosti, které by bylo

	vhodné uživatelům knihoven nabídnout. Právě nasazení technologií strojového učení do procesů akvizice a tvorby metadat na straně jedné a zlepšení možností uživatelů pro přístup k informacím na straně druhé je cestou, jak reagovat na zjištěné posuny v chování a potřebách laických i odborných uživatelů. I vzhledem k náročnosti těchto úkolů má řešená oblast v nadcházejícím období jen jeden dílčí cíl, Digitální transformace knihoven. Na tento cíl se chce tým MZK koncentrovat. Jednotlivé dílčí výstupy výzkumu a vývoje však budou přínosem pro velké množství uživatelů knihoven a k zodpovězení otázek širšího okruhu tématu digital humanities.
--	---

B1. Dílčí cíl/e koncepce VO pro danou oblast a kontrolovatelné cíle pro jednotlivé roky

B1. Dílčí cíl/e koncepce VO pro danou oblast a kontrolovatelné cíle pro jednotlivé roky	
Dílčí cíl/e	1.1 Digitální transformace knihoven Analyzovat data knihoven s ohledem na možnosti jejich dalšího využití pro naplňování měnících se potřeb uživatelů. Průběžně sledovat měnící se informační chování uživatelů a jejich informační potřeby. Analyzovat prostředí knihoven v kontextu těchto změn. Vyvinout aplikace a nástroje zlepšující přístupnost a dostupnost informací. Využít přitom vhodné nástroje nebo modely strojového učení, případně vytvořit vlastní. Plánované nástroje lze přitom rozdělit do několika navzájem souvisejících podskupin: • Aplikace pro extrakci a transformaci dat. Jejich účelem je získat z obecné digitální knihovny nebo repozitáře určitý dokument, obohatit jej a specifickým způsobem transformovat pro potřeby konkrétní uživatelské skupiny ◦ Aplikace pro zlepšení přístupu uživatelů k informacím • Aplikace pro pracovníky knihoven

		Databáze slovníků: databáze obsahující vhodnou sadu dat digitalizovaných slovníků, která bude sloužit jednak přímým uživatelům a jednak jako zdroj dat (dataset) pro systémy strojového učení.
Kontrolovatelné cíle	2024	Analyzovat data, práci uživatelů a prostředí knihoven, výsledky shrnout v odborných statích Připravit github repozitáře pro všechny softwarové aplikace plánované v rámci této oblasti. Připravit vstupní analýzy pro jednotlivé nástroje. Vyvinout nástroje pro extrakci a zpřístupnění dat a zveřejnit jejich zdrojové kódy v připravených repozitářích.
	2025	Zkoumat informační potřeby a chování uživatelů a výsledky shrnout v kapitolách odborné knihy. Dokončit aplikaci pro pracovníky knihoven, využívající strojové učení a nástroj pro extrakci a zpřístupnění dat. Zdrojové kódy vyvinutých aplikací zveřejnit v připravených repozitářích.
	2026	Analyzovat měnící se informační potřeby uživatelů a s tím související problematiku knihovnických dat a jejich využití. Výsledky shrnout v odborných statích. Dokončit vývoj aplikace pro pracovníky knihoven a aplikaci pro zlepšení přístupu uživatelů k informacím. Zdrojové kódy vyvinutých aplikací zveřejnit v připravených repozitářích.
	2027	Pokračovat ve studiu informačního prostředí a měnících se potřeb uživatelů. Výsledky shrnout v odborných článcích. Dokončit vývoj aplikace pro pracovníky knihoven a aplikaci pro zlepšení přístupu uživatelů k informacím. Zdrojové kódy vyvinutých aplikací zveřejnit v připravených repozitářích.

2028	Pokračovat ve studiu informačního prostředí a měnících se potřeb uživatelů. Výsledky shrnout v odborných článcích. Dokončit vývoj aplikace pro zlepšení přístupu uživatelů k informacím a specializované databáze. Zdrojové kódy vyvinutých aplikací zveřejnit v připraveném repozitáři. Datovou část databáze publikovat vhodným způsobem jako otevřená data.
------	--

B2. Konkretizace vědeckých metod pro danou oblast

Specifikem knihovni a informační vědy je skutečnost, že softwarové nástroje a další aplikované výstupy jsou často hlavním cílem, nikoli prostředkem výzkumné práce. Pro rychlý vývoj open-source softwaru bude využita kombinace agilního a kooperativního přístupu v rámci týmu. Agilní přístup, jako například Scrum nebo Kanban, umožní pružnou a iterativní práci. Klíčovým je důraz na efektivní komunikaci, časté iterace a přizpůsobení se měnícím požadavkům. Rozdělení vývoje do krátkých iterací umožní rychlou zpětnou vazbu a pružné reagování na změny. Tým se zaměří na dodání funkčních a užitečných částí softwaru v každé iteraci, což umožní získávat rychlou zpětnou vazbu a flexibilně se přizpůsobovat změnám. Důraz bude také kladen na potřeby uživatelů s využitím User Stories - krátkých a jasně formulovaných příběhů o uživatelských požadavcích, které slouží jako základ pro plánování a vývoj.

Při vývoji bude použit verzovací systém Git (GitLab nebo GitHub) pro podporu verzování a spolupráci skrze code review, issues a pull requesty. Důraz bude také kladen na testování, včetně automatizovaných testů, které zajišťují kvalitu a stabilitu softwaru. Využití automatizovaných asistentů na bázi strojového učení a automatizace sestavování a nasazování aplikací výrazně sníží časové nároky vývoje. Tyto postupy jsou již úspěšně aplikovány v Moravské zemské knihovně (MZK) při rozvoji portálu Knihovny.cz.

Při vývoji aplikací využívajících strojové učení bude klíčová také příprava dat pro přípravu nových modelů, respektive doučení modelů předpřipravených. Důležité bude i experimentování a iterace, protože strojové učení není zcela exaktní a deterministické. Validace modelů je i proto další důležitou součástí vývoje. I při využití externích softwarových služeb nebo modelů bude potřeba testovat jejich vhodnost pro dané využití a průběžně monitorovat jejich výstupy.

Pro analýzu a vizualizaci zpracovávaných dat budou použity vhodné statistické metody a nejmodernější nástroje. To umožní identifikovat vzorce a tendence v datech, porozumět preferencím a potřebám uživatelů a celkově přispět ke zlepšení poskytovaných knihovnických služeb.

Databázi je možné v kontextu metodologie vnímat jako kombinaci softwaru pro správu databáze a samotného datového obsahu. Vývoj softwaru bude řízen metodologií a postupy

popsanými výše. Pro přípravu datového obsahu databáze bude klíčové správně stanovit parametry pro výběr dat a jejich účel. Při tvorbě databáze bude počítáno s možností stáhnout datový obsah jako dataset vhodný například pro trénování modelů strojového učení.

Co se týče publikačních výstupů, budou využity metody nejvhodnější pro daný typ výstupu. V oblasti knihovnictví a informační vědy se používá široké spektrum výzkumných metod, zejména metody kvalitativního, kvantitativního a praktického výzkumu. Vzhledem k charakteru výstupů budou důležité vhodně zvolené metody statistické analýzy dat a metody testování použitelnosti softwaru. Pro výzkumy pak budou nejčastějšími metodami dotazníkové šetření, focus groups a polostrukturované rozhovory. Výběr konkrétní metodologie bude založen na cílech jednotlivých publikačních výstupů a na konkrétních badatelských otázkách.

C. Složení týmu zajišťujícího oblast

C. Složení týmu zajišťujícího oblast			
č.	jméno, příjmení, tituly ¹	pracovní náplň při řešení oblasti	úvazek ²
1.	Ing. Petr Žabička	Garant: Knihovnictví a informační věda	nadtarif
2.	Mgr. Filip Jebavý	výzkum a vývoj v oblasti Knihovnictví a informační věda	nadtarif
3.	Robért Randiak	výzkum a vývoj v oblasti Knihovnictví a informační věda	nadtarif
4.	Quang Thanh Tran	výzkum a vývoj v oblasti Knihovnictví a informační věda	nadtarif
5.	Dalibor Lehečka	výzkum a vývoj v oblasti Knihovnictví a informační věda	nadtarif
6.	Bc. Tomáš Cejpek	výzkum a vývoj v oblasti Knihovnictví a informační věda	0,1
7.	PhDr. Martin Krčál, Ph.D.	výzkum a vývoj v oblasti Knihovnictví a informační věda	0,4
8.	Mgr. Jana Kurfürstová	výzkum a vývoj v oblasti Knihovnictví a informační věda	0,3

¹ Např. „PhDr. Jan Novák, Ph.D.“

² Uvádí se průměrný měsíční úvazek nebo jeho ekvivalent („0,4“ apod.). Na rozdíl od účelové podpory zde není stanovena podmínka minimálního úvazku členů řešitelského týmu (garant 0,25 a člen 0,2 FTE), ale poskytovatel doporučuje neuvádět mezi členy řešitelského týmu pracovníky s minimálními úvazky (0,05 FTE apod.).

9.	PhDr. Iva Zadražilová, Ph.D.	výzkum a vývoj v oblasti Knihovnictví a informační věda	0,3
10.	Mgr. Petra Žabičková	výzkum a vývoj v oblasti Knihovnictví a informační věda	0,25
Celkem			1,35 úv.

D. Nejvýznamnější výsledky oblasti uplatněné v letech 2019–2022

D. Nejvýznamnější výsledky oblasti uplatněné v letech 2019 - 2022			
druh³	autor/ři a název výsledku⁴	využití výsledku⁵	zdroj⁶
NmetS	HRUŠKA, Zdeněk - NOVÁ KAMRÁDKOVÁ, Petra - ZAVŘELOVÁ, Alžbeta - ŽABIČKA, Petr: <i>Metodika implementace IIIF v českých digitálních knihovnách se zvláštním zřetelem na systém digitální knihovny Kramerius</i>	S využitím této metodiky byla vyvinuta IIIF brána pro API systému Kramerius. Jakýkoli nainstalovaný Kramerius od verze 5 výše tak má díky této metodice k dispozici i IIIF rozhraní, běžící na iiif.digitalniknihovna.cz	IP
NmetS	HRUŠKA, Zdeněk: <i>Metodika zpracování datových optických disků pomocí nástroje CDArcha</i>	Sada postupů a doporučení pro archivaci datových CD pomocí nástroje CDArcha. Využívají instituce pracující s nástrojem CDArcha: mimo MZK nyní i Národní knihovna ČR, Knihovna AV ČR, Jihočeská vědecká knihovna.	IP
R	HRUŠKA, Zdeněk - ORSÁGH, Lubomír - ŽABIČKA, Petr: <i>CDArcha-server</i>	Aplikace zajišťuje správu archivovaných CD. Využívají ji knihovny usilující o dlouhodobou ochranu dat na digitálních nosičích. Mimo MZK nyní i Národní knihovna ČR, Knihovna AV ČR, Jihočeská vědecká knihovna.	IP

³ Uvádí se druh/poddruh výsledku (např. „R“ či „B“ nebo „Jimp“ či „Nmap“ apod.).

⁴ Standardní citace výsledku; pokud je výsledek uveden v RIV, povinně se na něj odkáže hypertextovým odkazem.

⁵ Uvádí se, kdy a kým byl aplikovaný výsledek v praxi konkrétně využit (např. s využitím smlouvy o uplatnění výsledku apod.). U výsledků druhu N se uvede certifikovaný/schválený okruh uživatelů.

⁶ Uvede se kód zdroje podpory, s nímž bylo výsledku dosaženo (IP – institucionální podpora, ÚP – účelová podpora projektů ze SR VaVaI, OP – ostatní zdroje podpory).

Jsc	INDRÁK, Michal - POKORNÁ, Lenka: <i>Analysis of digital transformation of services in a research library</i>	Článek se zabývá problematikou digitální transformace služeb knihoven a potvrzuje, že tento trend, v praxi realizovaný i aplikovaným vývojem v rámci DKRVO, je vhodným řešením pro specializované a odborné knihovny jako je MZK.	IP
NmetS	CHODĚJOVSKÁ, Eva - PACEK, Miloš - ŽABIČKA, Petr: <i>Zpracování kartografických dokumentů. Metodika pro katalogizaci, digitalizaci a zpřístupnění mapových sbírek v paměťových institucích</i>	Předkládaná metodika je primárně určena katalogizátorům, kurátorům a správčům mapových sbírek v paměťových institucích, kde dochází k sestavování záznamů dosud nezpracovaného kartografického materiálu. Využijí ji nejen zaměstnanci knihoven, ale i pracovníci v archivech, muzeích ale i další odborníci.	IP

A.2 Písenná a hudební kultura

A. Název oblasti: Písenná a hudební kultura	
Charakteristika oblasti	Oblast písenné a hudební kultury zahrnuje výzkumy, prostřednictvím nichž knihovna rozvíjí poznání vlastního fondu a posiluje roli MZK jako infrastruktury pro vědní obory. Zároveň MZK tímto způsobem obnovuje a zvyšuje kurátorské kompetence jednotlivých pracovníků a pracovníků. Z podstatné části se jedná o výsledky, které lze bez přímého a nadstandardního přístupu k fondu vytvořit jen stěží. Dlouhodobá intenzivní spolupráce s partnerskými institucemi dokládá aktivní účast knihovny při řešení aktuálních výzkumných otázek a projektů a zároveň umožňuje zpřístupňování fondu knihovny v podobě, která odráží současné požadavky. Velký význam je položen na prezentaci výzkumných výsledků na regionální, národní i mezinárodní úrovni. Vedle podílu na vědecké diskuzi k vybraným tématům přenášíme získané poznatky do praxe paměťových institucí prostřednictvím konferencí a workshopů, a ke studujícím různých oborů prostřednictvím odborných exkurzí, vysokoškolské výuky a krátkodobých studentských stáží. Ve struktuře vytyčených cílů dochází oproti předchozí koncepci k integraci původně samostatné oblasti věnované klášterním knihovnám a k novému členění do dílčích cílů, které odpovídá zaměření obměněného výzkumného týmu. Zaměříme se na naplnění následujících dílčích cílů: 2.1 analyzovat písennou kulturu se zaměřením na kontextualizaci děl a společenských vazeb konkrétních autorů, na představy o společnosti reprezentované v textových a obrazových dokumentech, písennou kulturu neelitních vrstev společnosti a na zpřístupnění fondu prostřednictvím kritických pomůcek, 2.2 prohloubit poznání dějin hudby a hudebního divadla v českých zemích a ve střední Evropě v 18. století, zkoumat jejich vazby na evropská kulturní centra (Paříž, Vídeň) a prohloubit znalost dějin hudebního života v Brně druhé poloviny 20. století.

2.1 Písemná kultura

Knižní produkce představuje jeden ze základních zdrojů pro poznání kultury elitních vrstev společnosti a také tradiční výzkumnou oblast realizovanou přímo v knihovnách. Prostřednictvím plánovaného výzkumu na tyto dříve dosažené výsledky navážeme. Využijeme také výsledky aktuálně řešeného mezinárodního projektu „Nahráno - Otevřeno“ a budeme dále rozvíjet úspěšnou spolupráci s CEFRES a BNF, vysokými školami, AV ČR, VO Ministerstva kultury a dalšími institucemi. Cíle výzkumu představují kontextualizace publikačních aktivit a společenských vazeb autorů spojených s moravským prostředím, které pomohou lépe pochopit význam tištěné produkce pro tehdejší společenské elity. Analyzovány budou také konkrétní texty, které přispějí k poznání dobových představ o světě (zejm. prostoru) a společnosti prostřednictvím textů, grafických listů a map.

Výzkum textů, které se nacházely na okraji či zcela mimo oficiální písemnou kulturu vychází ze specifík fondu MZK (jedna ze dvou největších sbírek kramářské tištěné produkce, rozsáhlé kolekce tištěných i rukopisných modlitebních knih) a rozvíjí výsledky dosažené v nedávno zakončeném projektu NAKI *Kramářské písně v brněnských historických fondech*. Prostřednictvím tohoto projektu se podařilo zajistit základní elektronické zpřístupnění sbírky, vstoupit do mezinárodní diskuze a získat potřebné kontakty pro další spolupráci. Zároveň je rozvíjena kooperace na národní úrovni a výsledky jsou přenášeny i na regionální úroveň mezi menší paměťové instituce prostřednictvím metodických pokynů a workshopů.

Mapování vlastního fondu a zpřístupňování jeho obsahu prostřednictvím kritickým soupisů a katalogů patří mezi základní výzkumné úkoly paměťových institucí. Správná identifikace a kontextualizace jednotlivých dokumentů vyžadují nejen mimořádné kompetence, ale také přímý a dlouhodobý kontakt s fondem. I v této oblasti můžeme navázat na dlouholetou činnost knihovny. Využijeme také významu Molloyovy sbírky jejím nedávným zařazením na seznam Paměť světa UNESCO k prohloubení znalostí a kontextualizaci významu sbírky a k propagaci českých památek světového kulturního dědictví. Vzhledem

	k velkému mezinárodnímu dopadu těchto prací budeme část z nich publikovat v anglickém jazyce. 2.2 Hudba a hudební divadlo v 18.–20. století Výzkum hudební kultury bude nadále probíhat ve dvou rovinách. První z nich se zaměří na analýzu života a díla hudebních skladatelů 18. a 19. století, pocházejících nejen z prostoru střední Evropy, a na hledání jejich případných vazeb na hudební život v evropských kulturních metropolích (Paříž, Vídeň). Pro dané období bude rovněž zahájen výzkum tištěných a rukopisných libret k operám, kantátám, oratoriím či školským hrám, která jsou uložena ve fondu MZK. Také při výzkumu těchto pramenů bude klíčové seznámení se s jejich proveniencí a s vazbami na evropská kulturní centra. Zájem o hudební divadlo 18. století bude rozšířen také o studium znovuobjevování staré hudby ve středoevropském prostoru v průběhu 20. století. Druhá rovina výzkumu bude pokračováním dosavadní analýzy pramenů k dějinám hudebního života Brna ve druhé polovině 20. století, jehož nedílnou součástí byla coby hudební instituce také Moravská zemská (tehdejší Univerzitní) knihovna. Výsledkem tohoto výzkumu bude prezentace dalších významných hudebních osobností a institucí v Brně (Josef Černocký, Ludvík Kundera, Ctirad Kohoutek; Kruh přátel hudby v Brně).
--	--

B1. Dílčí cíl/e koncepce VO pro danou oblast a kontrolovatelné cíle pro jednotlivé roky

B1. Dílčí cíl/e koncepce VO pro danou oblast a kontrolovatelné cíle pro jednotlivé roky	
Dílčí cíl/e	2.1 Písemná kultura Kontextualizovat publikační aktivity a společenské vazby autorů spojených s moravským prostředím, které pomohou lépe pochopit význam tištěné produkce pro tehdejší společenské elity.

B1. Dílčí cíl/e koncepce VO pro danou oblast a kontrolovatelné cíle pro jednotlivé roky		
		Analyzovat a edičně zpřístupnit konkrétní texty, které přispějí k poznání dobových představ o světě (zejm. prostoru) a společnosti prostřednictvím textů, grafických listů a map. Zkoumat tištěné a rukopisné texty užívané ve venkovském prostředí s důrazem na vypovídací hodnoty sbírek MZK a jejich kontextualizaci a výsledky přenášet do praxe prostřednictvím výstav a metodik. Zkoumat dějiny sběratelství a konkrétních sbírek dochovaných zejm. ve fondu MZK. Vytvářet pomůcky pro práci s těmito sbírkami, které umožní jejich efektivní využívání vědními obory. Šířit výsledky výzkumu také prostřednictvím výstav a metodik.
Kontrolovatelné cíle	2024	Analyzovat magické a pověrečné texty moravského prostředí a připravit výstavu s katalogem. Zkoumat sběratelství kramářských tisků a výsledky publikovat.
	2025	Analyzovat síť kontaktů vybraných autorů z moravského prostředí a výsledky publikovat. Připravit první svazek kritického katalogu zlomků středověkých rukopisů kmenového fondu MZK. Vzhledem k výraznému mezinárodnímu přesahu tohoto typu publikace jej vydat v anglickém jazyce.
	2026	Analyzovat Mollovu sbírku a na základě výzkumů připravit výstavu navázanou na 31. International Conference on the History of Cartography, kterou MZK spolupořádá. Zkoumat sociální vazby významných moravských osobností a výsledky publikovat.
	2027	V návaznosti na dřívější výzkumy analyzovat a kontextualizovat kramářskou produkci na Moravě, včetně jejích specifik, a výsledky publikovat Předložit k posouzení metodiku popisu rukopisných modlitebních knih v MARC21.
	2028	Připravit kritický katalog středověkých rukopisů kmenového fondu MZK. Vzhledem k výraznému mezinárodnímu přesahu tohoto typu publikace

B1. Dílčí cíl/e koncepce VO pro danou oblast a kontrolovatelné cíle pro jednotlivé roky		
		jej vydat v anglickém jazyce.

B1. Dílčí cíl/e koncepce VO pro danou oblast a kontrolovatelné cíle pro jednotlivé roky		
Dílčí cíl/e	2.2 Hudba a hudební kultura 18. až 20. století Pokračovat ve výzkumu života a díla hudebních skladatelů pocházejících (nejen) ze střední Evropy a jejich vazeb na kulturní centra ve střední a západní Evropě, a částečně též na dobovou recepci díla zahraničních skladatelů v českých zemích. Zahájit výzkum tištěných a rukopisných libret uložených ve fondu MZK. Pokračovat ve výzkumu koncertního života, osobností a institucí v Brně druhé poloviny 20. století.	
	2024	V návaznosti na probíhající výstavu o varhaníku, cembalistovi a pedagogovi Vratislavu Bělském připravit a vydat rozsáhlou kolektivní monografii o jeho životě a díle.
	2025	Připravit a publikovat studii zaměřující se na provozování a vydávání hudby středoevropských autorů v 18. století.
	2026	Připravit výstavu s katalogem o hudební osobnosti z českých zemí (skladatel, interpret, pedagog)
	2027	Připravit a vydat studii k dějinám jedné z významných hudebních institucí Brna ve 20. století
	2028	Připravit výstavu tištěných a rukopisných libret z fondu MZK s kritickým katalogem.

B2. Konkretizace vědeckých metod pro danou oblast

Pro jednotlivé studie bude využito široké spektrum výzkumných metod od analýzy, přes komparaci až k syntéze, dále biografická a geografická metoda, aplikovány budou diachronní i synchronní přístupy a řada dalších metodologických postupů. Jejich užití bude odvozené od cílů jednotlivých publikačních výstupů a konkrétních badatelských otázek.

Při přípravě výstav bude kombinován chronologický a tematický přístup s vyzdvižením vybraných osobností a děl, které budou náležitým způsobem kontextualizovány. Velký důraz bude položen na provázání vizuální a obsahové stránky výstav. Míra využití jednotlivých postupů bude vázaná na konkrétní výstavní projekt, jeho cílovou skupinu, dostupné zdroje a prostorová omezení.

C. Složení týmu zajišťujícího oblast

C. Složení týmu zajišťujícího oblast			
č.	<i>jméno, příjmení, tituly⁷</i>	<i>pracovní náplň při řešení oblasti</i>	<i>úvazek⁸</i>
1.	Prof. Tomáš Kubíček, Ph.D.	Garant: Písemná a hudební kultura	nadtarif
2.	Mgr. Martin Drozda, Ph.D.	Výzkum písemné kultury	1,0
3.	Mgr. Jiří Dufka	Výzkum písemné kultury	0,1
4.	Mgr. Jana Franková, Ph.D.	Výzkum hudební kultury	1,0
5.	Mgr. et Mgr. Anna Grůzová, Ph.D.	Výzkum písemné kultury	0,75
6.	Mgr. Eva Chodějovská, Ph.D.	Výzkum písemné kultury	1,0
7.	Mgr. Eduard Lazorík	Výzkum písemné kultury	0,5
8.	PhDr. Jindra Pavelková, Ph.D.	Výzkum písemné kultury	0,1
9.	Mgr. Anna Pečínková, Ph.D.	Výzkum písemné kultury	0,5
10.	Mgr. Lenka Pokorná Korytarová	Výzkum písemné kultury	0,25
11.	Mgr. et Mgr. Jaroslav Stanovský, Ph.D.	Výzkum písemné kultury	1,0

⁷ Např. „PhDr. Jan Novák, Ph.D.“

⁸ Uvádí se průměrný měsíční úvazek nebo jeho ekvivalent („0,4“ apod.). Na rozdíl od účelové podpory zde není stanovena podmínka minimálního úvazku členů řešitelského týmu (garant 0,25 a člen 0,2 FTE), ale poskytovatel doporučuje neuvádět mezi členy řešitelského týmu pracovníky s minimálními úvazky (0,05 FTE apod.).

12.	Doc. PhDr. Pavel Sýkora, Ph.D.	Výzkum hudební kultury	1,0
13.	PhDr. Soňa Šinclová, Ph.D.	Výzkum písemné kultury	0,3
14.	Mgr. Vlastimil Tichý	Výzkum hudební kultury	0,6
15.	Mgr. Irena Veselá, Ph.D.	Výzkum hudební kultury	0,6
Celkem			8,7

D. Nejvýznamnější výsledky oblasti uplatněné v letech 2019–2022

D. Nejvýznamnější výsledky oblasti uplatněné v letech 2019 - 2022			
druh⁹	autor/ři a název výsledku¹⁰	využití výsledku¹¹	zdroj¹²
Ekrit	MACHOVÁ, Jitka: <i>Katalogizace kramářských písní podle RDA/MARC21. Metodika a příklad</i>	Paměťové instituce, které se zabývají zpřístupněním a elektronickým zpracováním historického knihovnického fondu. Kramářské písně jsou součástí sbírek knihoven, muzeí, archivů, historických fondů institucí vědeckých, církevních i soukromých sběratelských sbírek.	ÚP DG18P02OVV021
Ekrit	STANOVSKÝ, Jaroslav (ed.): <i>Odvaž se poznat. Podoby a projevy osvícenství na Moravě</i>	Návštěvníci a návštěvnice knihovny. Účastníci tematických komentovaných prohlídek z řad studujících vysokých škol	IP
Nmap	DUFKA, Jiří – RYCHTÁŘOVÁ, Pavla: <i>Kramářské písně. Nástroj pro kvantitativní analýzu dochovaných exemplářů</i>	Akademické instituce, zejména zaměřené na etnologii, hudební vědu, českou literaturu, historii, případně také dějiny umění (univerzity, AV ČR) a paměťové instituce	ÚP <u>DG18P02OVV021</u>

⁹ Uvádí se druh/poddruh výsledku (např. „R“ či „B“ nebo „Jimp“ či „Nmap“ apod.).

¹⁰ Standardní citace výsledku; pokud je výsledek uveden v RIV, povinně se na něj odkáže hypertextovým odkazem.

¹¹ Uvádí se, kdy a kým byl aplikovaný výsledek v praxi konkrétně využit (např. s využitím smlouvy o uplatnění výsledku apod.). U výsledků druhu N se uvede certifikovaný/schválený okruh uživatelů.

¹² Uvede se kód zdroje podpory, s nímž bylo výsledku dosaženo (IP – institucionální podpora, ÚP – účelová podpora projektů ze SR VaVaI, OP – ostatní zdroje podpory).

		(knihovny, muzea, případně také archivy), které vlastní sbírky kramářských tisků.	
Ekrit	KUBÍČEK, Tomáš (ed.): <i>Česká literatura v překladu</i>	Zájemci z řad odborné i laické veřejnosti, odborníci na českou a zahraniční literaturu (univerzity, AV ČR), zahraniční zájemci.	IP
Ekrit	FRANKOVÁ, Jana – GOY, François-Pierre (eds.): <i>Antonín Rejcha, znovunalezený</i>	Zájemci z řad odborné i laické veřejnosti, odborníci na historii a hudební vědu (univerzity, AV ČR), zahraniční zájemci.	IP

3.2 Souhrnné údaje za celou koncepci VO

A. Pracovníci zajišťující plnění celé koncepce VO

V následující části doplňujeme informace k pracovníkům, kteří zajišťují plnění celé koncepce VO. Vzhledem k aktivitám v jednotlivých letech (a tedy rozdílné výši požadovaných finančních prostředků), uvádíme předmětnou tabulku pro každý rok samostatně.

2024

A. Ostatní výzkumní pracovníci a administrativní a technický personál pro celou VO		
	<i>počet pracovníků</i>	<i>kumulativní FTE/počet odpracovaných hodin¹³</i>
ostatní výzkumní pracovníci	0	0
administrativní a technický personál	4	1,75 úv.
ostatní výzkumní pracovníci hrazení z OON	0	0
administrativní a technický personál hrazený z OON	18	1014
Celkem	22	1,75 úv. / 1014 hodin

2025

¹³ Uvádí se kumulativní měsíční úvazek nebo jeho ekvivalent („0,4“ apod.); případně u pracovníků hrazených z OON počet odpracovaných hodin celkem.

A. Ostatní výzkumní pracovníci a administrativní a technický personál pro celou VO		
	<i>počet pracovníků</i>	<i>kumulativní FTE/počet odpracovaných hodin¹⁴</i>
ostatní výzkumní pracovníci	0	0
administrativní a technický personál	4	1,75 úv.
ostatní výzkumní pracovníci hrazení z OON	0	0
administrativní a technický personál hrazený z OON	32	1700
Celkem	36	1,75 úv. / 1700 hodin

2026

A. Ostatní výzkumní pracovníci a administrativní a technický personál pro celou VO		
	<i>počet pracovníků</i>	<i>kumulativní FTE/počet odpracovaných hodin¹⁵</i>
ostatní výzkumní pracovníci	0	0
administrativní a technický personál	4	1,75 úv.
ostatní výzkumní pracovníci hrazení z OON	0	0
administrativní a technický personál hrazený z OON	46	3601
Celkem	50	1,75 úv. / 3601 hodin

¹⁴ Uvádí se kumulativní měsíční úvazek nebo jeho ekvivalent („0,4“ apod.); případně u pracovníků hrazených z OON počet odpracovaných hodin celkem.

¹⁵ Uvádí se kumulativní měsíční úvazek nebo jeho ekvivalent („0,4“ apod.); případně u pracovníků hrazených z OON počet odpracovaných hodin celkem.

2027

A. Ostatní výzkumní pracovníci a administrativní a technický personál pro celou VO		
	<i>počet pracovníků</i>	<i>kumulativní FTE/počet odpracovaných hodin¹⁶</i>
ostatní výzkumní pracovníci	0	0
administrativní a technický personál	4	1,75 úv.
ostatní výzkumní pracovníci hrazení z OON	0	0
administrativní a technický personál hrazený z OON	30	1821
Celkem	34	1,75 úv. / 1821 hodin

2028

A. Ostatní výzkumní pracovníci a administrativní a technický personál pro celou VO		
	<i>počet pracovníků</i>	<i>kumulativní FTE/počet odpracovaných hodin¹⁷</i>
ostatní výzkumní pracovníci	0	0
administrativní a technický personál	4	1,75 úv.
ostatní výzkumní pracovníci hrazení z OON	0	0
administrativní a technický personál hrazený z OON	33	2285
Celkem	37	1,75 úv. / 2285 hodin

B. Předpokládané výsledky IP DKRVO 2024–2028 a doba jejich uplatnění

Viz příloha č. 4_B

¹⁶ Uvádí se kumulativní měsíční úvazek nebo jeho ekvivalent („0,4“ apod.); případně u pracovníků hrazených z OON počet odpracovaných hodin celkem.

¹⁷ Uvádí se kumulativní měsíční úvazek nebo jeho ekvivalent („0,4“ apod.); případně u pracovníků hrazených z OON počet odpracovaných hodin celkem.